

ГЛАС

ЛИСТ РЕПУБЛИЧКОГ
ФОНДА ЗА ПЕНЗИЈСКО
И ИНВАЛИДСКО
ОСИГУРАЊЕ

ОСИГУРАНИКА

ТЕМА БРОЈА: Након комплетне реконструкције зграде Фонда ПИО на Новом Београду, од 3. марта ове године осигураници и корисници са територија општина Нови Београд, Земун и Сурчин поново могу на том месту да обаве све послове у вези са остваривањем права из пензијског и инвалидског осигурања

КОНТАКТ ЦЕНТАР

Радним данима
8-15h

0700/017-017

по цени локалног позива

011/3060-680

за позиве са мобилног
телефона и из иностранства

ПОВРАТАК У НОВИ СТАРИ ПРОСТОР

ИЗДАВАЧ: Републички
фонд за пензијско
и инвалидско осигурање

ДИРЕКТОР:

Реља Огњеновић

РЕДАКЦИЈА:

Милена Јовановић

Париска бр. 9,

11000 Београд,

011/2030-742

e-mail: glasosiguranika@pio.rs

СЕКРЕТАРИЈАТ:

011/2030-743

011/2030-744

ШТАМПА:

Штампарија

ЈП „Службени гласник“

Београд

ОГЛАШАВАЊЕ:

011/2030-743

Рукописи и фотографије

се не враћају.

Електронско издање:

www.pio.rs/glasosiguranika

Ка праведној култури рада

И век и по од првих облика самосталног женског организовања свет, чини се, и даље мучи дилема да ли му је једнакост полова потребна. Да ли права жена треба да буду иста као и мушка? Или оне треба да буду супериорне? Инфериорне? Мало је тема о којима се у историји толико расправљало као о месту и улози жене у друштву. Па ипак све њене улоге: ћерке, мајке, супруге, запослене, иако одигране беспрекорно, не добијају много више признања него раније. С друге стране, да би била добра у свим тим улогама, жена много жртава треба да принесне, а које су такође најчешће слабо примећене.

У многим студијама након короне, посебно у десетогодишњем истраживању „Жене на радном месту“, компаније за стратегију и управљање McKinsey & Company и организације за помоћ женама Lean in, поред забележених женских постигнућа, закључено је да су њихова искуства на послу на много начина иста или гора него пре десет година. Стога ће упркос труду и ентузијазму, према садашњој стопи напретка, тек 2158. године, отприлике пет генерација од сада, моћи да се постигне потпуни родни паритет, каже статистика Светског економског форума.

Само десет одсто шефова држава на свету су жене, родни јаз у платама на глобалном нивоу је 20 процената, а према подацима Светске банке за 2024, данас жене уживају мање од две трећине законских права која су доступна мушкарцима, а не три четвртине како се раније процењивало. Чини се да је прошла година имала

изниман допринос неуспесима у погледу родне равноправности широм света.

Једнаке могућности и једнак третман су срж праведног и пристojног рада. У октобру прошле године, поводом Светског дана неге и подршке, Међународна организација рада (МОП) објавила је, на основу података прикупљених у 125 земаља, да у 2023. години 748 милиона људи није учествовало у глобалној радној снази због неплаћених кућних послова у области бриге и неге. Од тог броја, 708 милиона су биле жене, а 40 милиона мушкарци.

У извештају МОП-а истиче се да је одговорност за бригу о болесним, старијим члановима породице главна препрека које жене спречава да се запосле, док су мушкарци наводили друге личне разлоге због којих су ван радне снаге, као што су образовање и здравствени проблеми. Ова оштра родна разлика наглашава несразмерну улогу коју жене преузимају у подизању деце, вођењу домаћинства, бризи и подршци старијим члановима породице и свима којима је потребна дуготрајна нега. Значајан допринос овој статистици дају друштвена очекивања и неписане норме које нормализују останак жене у кући.

У светлу таквих системских родно заснованих неједнакости, чланство МОП-а усвојило је прошле године Резолуцију о достојанственом раду и економији бриге, која отвара пут земљама да се суоче са овим изазовима. У документу се наводи да начин на који је тренутно организована нега има тенденцију да ојача родне и друштвене неједнакости које свет рада настоји да

превазиђе, те да неплаћени рад на нези спречава многе жене да нађу посао, да га задрже и да напредују. У свету преобликованом демографским променама, са старењем становништва и климатским променама, неплаћени рад на нези биће само интензивираан.

Фокусирањем на потребу убрзања акције, својим овогодишњим слоганом, и Уједињене нације наглашавају важност предузимања брзих и одлучних корака ка родној равноправности. Није спорно да је она у професионалном свету декларативно већ врло присутна, само још да се системски претвори у дело.

М. Јовановић

Непразнична статистика

Према подацима Светске здравствене организације:

- једна од три жене на глобалном нивоу претрпела је физичко и/или сексуално насиље од стране партнера, непартнерско сексуално насиље или обоје;
- сваких 11 минута једну жену или девојку убије члан њене породице;
- 800 жена умире сваког дана широм света од компликација повезаних са трудноћом и порођајем;
- 28 девојака сваког минута бива принуђено да се уда против своје воље; више од 250 милиона жена на свету су се удале пре свог 15. рођендана, многе против своје воље;
- 72 земље не дозвољавају женама да отворе банковни рачун;
- жене преузимају три пута више кућних послова од мушкараца.

И податак који није део црне статистике али јесте индикативан – у Сједињеним Државама има мање жена на руководећим позицијама него мушкараца по имену Џон.

ЗАВРШЕНА РЕКОНСТРУКЦИЈА ЗГРАДЕ ФОНДА ПИО НА НОВОМ БЕОГРАДУ

Повратак у нови стари простор

Након готово две године од почетка реконструкције зграде Републичког фонда ПИО у Булевару уметности 10, на Новом Београду, где послују Служба Филијале за град Београд 1 и друге организационе јединице Фонда, радови су завршени. То значи да ће, од 3. марта 2025. године, осигураници и корисници који живе на територији општина Нови Београд, Земун и Сурчин опет моћи да на познатом месту, у њиховом делу града, обаве све послове у вези са остваривањем права из пензијског и инвалидског осигурања и користе услуге из надлежности Фонда ПИО.

Слободан Павловић, директор Службе Филијале за град Београд 1

Према речима Слободана Павловића, директора Службе Филијале за град Београд 1, захваљујући обављеној комплетној реконструкцији, обезбеђени су бољи услови за коришћење услуга и остваривање права осигураника и корисника, као и бољи технички услови за рад запослених.

– У протекле две недеље, са привремене адресе на Дорћолу, из Вензелосове улице, где су се послови Службе 1 и других организационих јединица обављали од априла 2023. године, постепено су на

Пословна зграда Фонда ПИО на Новом Београду је комплетно реконструисана

стару адресу, на новобеоградски Булевар уметности, пресељена прво одељења за финансијске послове и матичну евиденцију, потом Одељење за пензијско и инвалидско осигурање, па део писарнице, а у обновљену зграду на Новом Београду враћени су и медицинско вештачење, Сектор за интерну ревизију и Служба Дирекције Фонда са седиштем у Приштини, с тим да Одељење исплате наведене службе, као и до сада, послује на другој адреси, у Париској 9. До 28. фебруара шалтери Службе 1 су били на располагању грађанима у Вензелосовој 31, за потребе предавања захтева и добијања других услуга, а од понедељка, 3. марта, све организационе

јединице Службе 1 радиће пуним капацитетом у новим, односно реновираним старим просторијама у Булевару уметности 10 – објашњава Слободан Павловић.

Када је реч о самој реконструкцији и радовима који су обављени на објекту, поред осталог, извршена је санација фасаде, измена распореда и намене просторија и дистрибуције садржаја у објекту како би се омогућило оптимално коришћење простора. Затим, урађено је реновирање комплетних тоалета уз формирање тоалета за особе са инвалидитетом и повећана је енергетска ефикасност објекта заменом спољне столарије и изолационих слојева. Поред тога, кретање ван и унутар објекта прилагођено је особама са инвалидитетом, а за њих су формирана и паркинг места. Извршена је реорганизација просторија медицинског вештачења и формирање новог улаза прилагођеног за особе са инвалидитетом, санитарска возила и др. Урађена је, такође, и комплетна реконструкција електроинсталација и расвете, као и замена комплетне водоводне мреже, комплетног система грејања итд.

Дакле, зграда Фонда ПИО на Новом Београду комплетно је реконструисана и додатно прилагођена потребама корисника и осигураника. Бољи технички и просторни услови омогућиће и да се посао обавља на бољи и ефикаснији начин, а квалитет пружене услуге буде на још вишем нивоу.

Весна Кадиф Станковић

Услуге за више од 400.000 грађана

Служба Филијале за град Београд 1 покрива пословно подручје три београдске општине – Нови Београд, Земун и Сурчин, са укупно преко 100.000 корисника пензија и нешто више од 315.000 осигураника. У прошлој години ова организациона јединица Фонда ПИО примила је 30.660 захтева свих врста, а путем портала е-Шалтер још 1.964 захтева, односно укупно 32.624.

У току 2024. примљено је укупно 8.148 „првих“ захтева за пензију (4.663 захтева за остваривање права на старосну и превремену старосну пензију, 1.598 за породичну и 1.887 за инвалидску пензију).

У истом периоду примљено је 947 захтева за остваривање права на новчану накнаду за телесно оштећење и 2.923 захтева за остваривање права на новчану накнаду за помоћ и негу другог лица.

Такође је примљено 3.530 захтева за утврђивање својства осигураника, 961 захтев за ажурирање базе података матичне евиденције. Поднето је и 2.945 захтева за одређивање коначног износа код старосних пензија, 494 код инвалидских, те више хиљада захтева за остваривање разних права у оквиру система ПИО.

РЕКОНСТРУКЦИЈА ЗГРАДЕ ПОКРАЈИНСКОГ ФОНДА ПИО

Од почетка марта привремено на новој адреси

Зграда Покрајинског фонда на Житном тргу

Директор ПФ ПИО Милан Шућак у новом привременом простору за рад

Због планиране реконструкције зграде Покрајинског фонда са седиштем у Новом Саду, која се налази на адреси Житни трг 3, ПФ ПИО ће своје пословне активности, од 3. марта ове године, званично наставити на новој адреси, у улици Цара Душана број 6 у Новом Саду.

Како наводи директор Покрајинског фонда, Милан Шућак, нови, привремено закупљени простор у који ће бити измештени сви сектори који припадају ПФ ПИО, налази се у близини центра града, и лако је доступан како корисницима и осигураницима, тако и запосленима. Све веће градске аутобуске линије саобраћају у непосредној близини нове пословне зграде. Сама зграда је модерна, плански изграђена за намену пословног простора, поседује довољно канцеларијског и архивског простора и, како директор Шућак истиче, биће најбоље привремено решење док трају радови на реконструкцији зграде ПФ ПИО.

– Велику захвалност желимо да упутимо Дирекцији РФ ПИО и директору Рељи Огњеновићу што су све наше потребе сагледали и определили средства неопходна за један овако велики подухват као што

је комплетна реконструкција зграде Покрајинског фонда на Житном тргу бр 3, као и што нам је омогућено да пронађемо једно овако добро привремено решење где наши осигураници и корисници, као и радници Фонда и сам пословни процес неће нимало трпети док смо привремено измештени. Штавише, имаћемо изузетно висок ниво комфора и добре услове за успешан рад и пружање услуга – наводи Милан Шућак.

Покрајински фонд у свом саставу има четири сектора: Сектор за остваривање права из ПИО, Сектор за финансијске послове, Сектор за информационе технологије и Сектор за правне и опште послове, и сви они ће се са радом привремено преселити на нову адресу. Како објашњава директор ПФ ПИО, једино одељење које неће бити привремено пресељено на нову адресу у улици Цара Душана је Одељење за медицинско вештачење, које ће наставити свој рад, као и до сада, на адреси Житни трг број 3 у простору у оквиру Филијале Нови Сад, где ће заједно пословати и први и други степен медицинског вештачења.

– Према плану, радови на комплетној реконструкцији старе зграде ПФ ПИО требало би

да трају око две године. Како зграда Покрајинског фонда до сада није доживела ниједно озбиљније реновирање од 60-их година прошлог века када је саграђена, планирана је свеобухватна реконструкција која подразумева радове од сутеренских просторија преко приземља и главног хола и сва четири спрата, до санације самог крова. Планирана је уградња нових лифтова, комплетна адаптација свих канцеларијских простора, ходника, реновирање и додатно прилагођавање свих тоалета, замена столарије, уградња нових електричних инсталација, система за вентилацију и климатизацију, постављање савременог осветљења, модерног пословног опремања итд. Зграда ПФ ПИО која шездесет година није имала ниједно озбиљније улагање, сада ће, када радови буду завршени, бити комплетно обновљена и најсавременије опремљена и биће стављена на коришћење за више од две стотине запослених од којих са пуним правом можемо очекивати додатни елан и мотив да своје радне обавезе извршавају још ефикасније и ефективније – каже Милан Шућак.

Директор Покрајинског фонда као још важније наглашава да

ће у реконструисаној згради ПФ ПИО услуге моћи да користи и своја права да оствари више од 642.000 осигураника на територији северне српске покрајине и преко 410.000 корисника, од којих се на територији града Новог Сада налази 228.000 осигураника и 93.000 корисника.

– Када овој реконструкцији зграде ПФ ПИО додамо и новоизграђену зграду Филијале Нови Сад, сви корисници и осигураници ће моћи свакодневно да се додатно увере у стабилност Фонда ПИО, а самим тим и у стабилност и снагу наше државе Србије, јер је Фонд ПИО у великој мери огледало државе. За сам крај, заменик директора ПФ ПИО Александар Илић и ја, као лица која управљају Покрајинским фондом, желимо посебно да истакнемо залагање запослених у ПФ ПИО који су све време активно учествовали у пресељењу Фонда у привремено закупљен простор и показали висок ниво одговорности и велику солидарност. Заједнички смо урадили огроман посао, успешно смо преселили више од две стотине запослених, комплетан намештај, ИТ опрему и документацију – закључује директор Покрајинског фонда, Милан Шућак.

В. Кадих Станковић

ПРАВО НА ПОРОДИЧНУ ПЕНЗИЈУ

За чланове уже али и шире породице

Породична пензија је једина врста пензије коју не користи лице које је остварило стаж осигурања, већ чланови породице умрлог осигураника или корисника пензије. Породична пензија је и уведена у права из потребе да се заштити егзистенција чланова породице преминулог. То је нарочито важно када је само један члан породице својим радом зарађивао, док су други чланови доприносили заједничком животу на разне друге начине, али нису били пензијски осигурани. Да нема породичне пензије, такве породице би остале без икаквих прихода.

За остваривање права на породичну пензију потребно је да буду испуњени услови који се у једном делу односе на умрлог, а у другом на члана породице који то право жели да оствари. Основни услов за остваривање права је да је преминули навршио најмање пет година стажа осигурања, односно да је испунио услове за старосну, превремену старосну или инвалидску пензију. Овај услов ублажен је у случајевима када је смрт наступила пре тридесете године живота или као последица повреде на раду или професионалног обољења. У оваквим околностима укупно потребно трајање стажа је ниже или чак и нема доње границе. На пример, у случају смрти због повреде на раду довољан је и само један дан стажа. Чланови породице осигураника који би првог дана на послу доживео несрећу и настрадао би могли да добију пензију. Наравно, у случају да они испуне прописане услове. Ти услови се односе на навршене године живота у време подношења захтева и у време смрти умрлог, али у одређеним околностима породична пензија може да се оствари и када нису испуњени

услови у погледу навршених година живота. То обично укључује постојање неспособности за самосталан живот и рад, као и издржавање од стране умрлог. Такође, за децу је, уз године живота, од значаја и чињеница школовања и она се утврђује и након остваривања права, све док траје коришћење пензије.

Захтев за остваривање права на породичну пензију најчешће подносе брачни друг и деца умрлог, али су у кругу чланова породице који могу да остваре право на ову врсту пензије и родитељи, браћа, сестре, као и друга деца са једним или без оба родитеља које је умрли издржавао. И ванбрачни партнер умрлог може да оствари право на породичну пензију, под условом да је чињеница ванбрачног партнерства претходно утврђена од стране надлежног суда у ванпарничном поступку. Правоснажна одлука суда обавезно се прилаже уз захтев. Уколико је поступак пред судом у току, не треба одлагати подношење захтева

до доношења одлуке. Право на пензију остварује се највише шест месеци уназад. Због тога захтев треба поднети благовремено, уз доказ да је ванпарнични поступак покренут код надлежног суда. Поступак за пензију ће се покренути и прекинути до окончања судског поступка.

Важно је нагласити да право на породичну пензију није ни на који начин повезано са наслеђивањем имовине умрлог. Чињеница да ли је неко лице наследник није од значаја код остваривања права на породичну пензију, а такође ни право на породичну пензију не може да буде предмет наслеђивања. Ово право се не може остварити по тестаменту или уговору о доживотном издржавању, па да тако лице које на овај начин наслеђује имовину постане и пензионер по жељи преминулог. Такође, умрли не може својом вољом ни да спречи остваривање права на породичну пензију. Ипак, то може закон који одређује да лице које је скривило смрт осигура-

ника неће имати право на породичну пензију.

Преживели брачни, односно ванбрачни партнер право на породичну пензију остварује уз услов да су брак, односно ванбрачна заједница трајали најмање три године, осим уколико подносилац захтева са умрлим лицем има заједничко дете. Поред овог, закон прописује и услов да је до смрти осигураника удовица навршила 53, односно удовац 58 година живота. Уз дете које користи право на породичну пензију, преживели родитељ може да користи породичну пензију и пре наведених година живота, а када наврши потребне године живота право се трајно задржава. Удовица која је у тренутку смрти супруга навршила 45 година живота или је те године навршила док је користила право уз дете, моћи ће право на породичну пензију да оствари када наврши 53 године живота. Преживели родитељ често не зна да има могућност да уз дете користи право на породичну пензију и поред тога што нема довољно година живота, па је добро читаоце на ово подсетити.

Деца право на породичну пензију остварују до навршених 15 година живота без посебних услова, а затим до 20 година у случају да похађају средњошколску, а до 26 година живота ако похађају високошколску установу, о чему редовно достављају доказе у току коришћења права. У случају да је дете неспособно за самосталан живот и рад, та чињеница се утврђује вештачењем у поступку, а у зависности од дана настанка неспособности може да буде неопходно и утврђивање чињенице да је дете умрли осигураник издржавао до дана своје смрти. Издржавање је обавезан услов за чланове шире породице (роди-

теље, браћу, сестре и др.), а тада се цене и сви месечни приходи подносиоца захтева који не смеју да прелазе износ најниже пензије.

Висина породичне пензије се утврђује у проценту од пензије која је припадала умрлом кориснику на дан смрти, односно од пензије која би припадала умрлом осигуранику на дан смрти. Уколико се породична пензија утврди за једног члана породице, она износи 70 одсто пензије преминулог, за два члана припада 80 одсто, за три 90 процената, а за четири и више чланова породице припада 100 одсто пензије умрлог.

Чланови уже породице су привилеговани у расподели. Када се износ одреди за њих по наведеним правилима, само остатак до 100 одсто могу да користе чланови шире породице. У случају да право на породичну пензију имају брачни или ванбрачни партнер, а уз њега и разведени брачни друг или ванбрачни партнер по престанку заједнице живота, којима је судском пресудом одређено издржавање, одређује се јединствена породична пензија која припада једном члану породице, а затим се та пензија дели у једнаким износима, па ће нпр. брачни друг и разведени брачни друг умрлог који је имао право на издржавање користити 70 одсто пензије умрлог, подељене на два једнака дела. Живот пише приче, па се дешава и да породичну пензију деле особе које се до смрти осигураника нису ни познавале.

Интересантно је још споменути и да износ породичне пензије може да буде виши од пензије коју је умрли примао, јер законски прописи одређују да се као основ узима пензија умрлог одређена за најмање 20 година стажа. Тако је могуће и да, на пример, чланови породице умрлог корисника старосне пензије који је навршио минималних 15 година стажа осигурања, добију виши износ породичне пензије јер се она одређује као да је умрли навршио 20 година стажа. Ова ситуација може код корисника да изазове забуну, па чак и да помисле да су добили више него што им припада.

М. Мирић

ПРЕДСТАВЉЕНА НОВА СТРАТЕГИЈА УНАПРЕЂЕЊА ПОЛОЖАЈА ОСОБА СА ИНВАЛИДИТЕТОМ

Већа укљученост у све области живота

Унапређен положај особа са инвалидитетом ради пуног уживања свих права и равноправног живота у заједници, кроз укључивање у све области друштвеног живота, главни је циљ нове Стратегије за унапређење положаја особа са инвалидитетом 2025-2030, истакла је помоћница министра за рад, запошљавање, борачка и социјална питања у Сектору за заштиту особа са инвалидитетом, Биљана Барошевић, на представљању новог стратешког оквира, на седници Савета за друштвено одговорно пословање Привредне коморе Србије почетком фебруара.

Барошевић је подсетила да је Влада Републике Србије, на предлог Министарства за рад, запошљавање, борачка и социјална питања, Сектора за заштиту особа са инвалидитетом, ову стратегију усвојила половином јануара, заједно са првим трогодишњим Акционим планом за њено спровођење у периоду од 2025. до 2027. године.

– Нови стратешки оквир представља наставак континуираних напора Министарства и Сектора за заштиту особа са инвалидитетом на побољшању свеукупног друштвеног и економског положаја и стварања услова за равноправно учешће у друштву свих особа са инвалидитетом – навела је

Нови стратешки оквир за унапређење положаја ОСИ представила је помоћница министра Биљана Барошевић (прва здесна)

помоћница министра за рад и нагласила да је пуну подршку у изради предлога Стратегије и Акционог плана дао Популациони фонд Уједињених нација (УНФПА) у Србији, као и да је процес израде ових докумената био широк и активан, јер су чланове Радне групе чинили представници државних органа и институција и представници удружења особа са инвалидитетом.

Према речима Биљане Барошевић, нова Стратегија за период 2025-2030. година требало би да донесе одређене иновације у унапређењу квалитета живота особа са инвалидитетом и постизања вишег нивоа укључености у све области друштвеног живота (социјална и здравствена заштита, васпитање и образовање, запошљавање и радно ангажовање). Неке од новина које

доноси нови стратешки оквир јесу измена законске регулативе и обезбеђивање сервиса подршке који ће омогућити особама са инвалидитетом да остваре своје пуне потенцијале и потребе у одлучивању о сопственом животу и активностима, заснивању породице, одржавању партнерских односа и породичног живота, као и коришћењу родитељског права, те обезбеђивање вишег степена приступачности објеката и услуга у погледу когнитивне и комуникационо-информационе приступачности.

Међу новинама су и унапређивање економске независности особа са инвалидитетом, посебно из групе теже запошљивих, кроз (ре)организацију радних центара, као и јачање капацитета предузећа за професионалну рехабилитацију и оспособљавање особа са инвалидитетом.

Разговору о Стратегији за унапређење положаја особа са инвалидитетом на седници Савета за друштвено одговорно пословање ПКС присуствовала је и в. д. помоћница министра у Сектору за међународну сарадњу, европске интеграције и пројекте, Јелана Крџавац Скакић, и шефица Канцеларије УНФПА за Србију, Борка Јерemiћ.

Г. О.

Подршку у изради предлога Стратегије дала и УНФПА у Србији

Подићи свест о рањивости личних података

Колико често размишљамо о томе шта све представља податак о личности и на које начине можемо бити угрожени уколико неко злоупотреби наше личне податке?

Занимљива тема за размишљање, јер осим личног имена и матичног броја грађана, податак о личности може бити и IP адреса коју пружају уређаји и апликације када се повежу са још неким податком о личности. Дакле, подаци о личности су сви подаци који се односе на физичко лице чији је идентитет утврђен или се може утврдити посредно или непосредно, нарочито уз помоћ идентификатора као што су подаци о локацији, идентификатори мреже и сл., или уз помоћ више обележја својствених за физички, физиолошки, генетски, ментални, економски, културни и социјални идентитет тог појединца, а многе од тих података свакодневно откривамо кроз дигитални свет који нас окружује.

У време нових технологија, паметних дигиталних уређаја и мноштва друштвених мрежа, подаци о личности постају лако доступни разним особама које, зарад својих лукративних интереса, могу злоупотребити наше податке и угрозити основна људска права. Таквих могућности је прегршт и задатак чувања података је изузетно тежак. У том смислу, увек се мора води-

ти рачуна и о томе да ли трећа особа која дође у посед одређеног индиректног податка о личности, може да учини нешто са тим податком. Нажалост, са напретком технологије створена су црна тржишта где се продају украдени или нелегално прикупљени лични подаци. Ови подаци могу укључивати бројеве кредитних картица, медицинске информације или чак личне идентификаторе као што су бројеви телефона и адресе е-поште. Штавише, такви подаци о личности могу се користити за крађу идентитета, што може имати дугорочне последице по жртве.

У циљу спречавања злоупотреба, сви који обрађују одређене скупове личних података у

обавези су да примењују различите организационе, кадровске и техничке мере заштите које морају бити ажурне, тј. морају ићи у корак с временом у коме живимо. С друге стране, без обзира на законску обавезу великих система да штите податке које прикупљају и обрађују, изузетно је важно да и сами имамо довољан ниво свести о значају заштите личних података. У ери дигитализације и све веће присутности вештачке интелигенције, податке о личности је све лакше пронаћи и искористити, зато треба подизати свест о рањивости података и водити рачуна коме дајемо сагласност да наше податке обрађује и у које сврхе то чини.

Политика приватности је документ који мора имати свака компанија или веб сајт, али је ми углавном прелетимо погледом са циљем да што пре дођемо до сегмента који нас заиста занима. Међутим, политика приватности има за циљ да објасни које информације се прикупљају, зашто се прикупљају и како можете да их ажурирате, управљате њима, извозите и да их бришете. Дакле, информише нас о томе како се користе

и упозорава ако неко жели да дели податке са трећим лицима, као што су други партнери или оглашивачи. Добре политике приватности осигуравају да лични подаци буду заштићени и да не буду злоупотребљени.

С друге стране, без обзира на темељну правну регулативу заштите података о личности, много је примера неадекватних и скривених политика приватности, а један од најпознатијих случајева је Кембриџ Аналитика скандал (Cambridge Analytica) из 2018. године. Тада су откривени велики недостаци политика приватности и начини како подаци могу бити злоупотребљени у политичке сврхе. Откривено је да су подаци више од 87 милиона корисника Facebook-а, без њихове сагласности, прикупљени и анализирани од стране компаније Cambridge Analytica, а затим су коришћени за циљано оглашавање које је наводно утицало на изборе у Сједињеним Америчким Државама 2016. године и на референдум о Брегзиту у Великој Британији. Овај случај је био прекретница за глобалну дебату о значају прецизних и транспарентних политика приватности, као и о томе како ком-

паније користе наше податке за манипулацију и профит.

Општа уредба о заштити података о личности (GDPR), која је у Европској унији на снази од 2018. године, имала је велики утицај и на компаније чија су седишта ван Европе али се њихово пословање протеже на све континенте. Она обавезује компаније да транспарентно обавештавају кориснике о томе како користе њихове податке, али и да је обавезно да добију њихову сагласност пре него што почну да их обрађују. Google, као једна од најпознатијих компанија која послује у сваком делу света, је одмах морао да прилагоди своје политике приватности како би испунио захтеве Уредбе, међутим, 2019. године ипак су били приморани да плате новчану казну од 50 милиона евра због кршења приватности корисника и непоштовања одредби GDPR-а. Компанија Apple је такође била на удару јавности када је откривено да iPhone уређаји непрестано прикупљају податке о локацији, чак и када та опција није укључена на телефону. Због тога су морали да уводе нове мере безбедности података. TikTok, WhatsApp, Amazon, само су неке од бројних компанија које се још увек прилагођавају „новим“ правилима, покушавајући да балансирају између дозвољеног поступања и личних интереса.

Ове занимљивости показују колико је област заштите података о личности динамична и важна у данашњем свету. Технологија се стално развија, али основни принципи као што су транспарентност, сагласност и безбедност остају кључни за очување наше приватности и сигурности, а то свима представља додатни изазов. Особама које олако дају своје податке у нади да неће имати последице због тога, изазов је ускратити апликацији приступ подацима на штету неке тренутне користи. Док великим компанијама изазов представља проналажење начина да остану у дозвољеним правним оквирима и заштите корисника иако им, реално гледано, безбедност корисника није увек на првом месту у односу на профит.

Бојана Велић

Светосавска недеља у Врању

У Врању је, од 21. до 27. јануара, одржана традиционална културно-просветна манифестација „Светосавска недеља“.

На светосавској академији уручене су награде „Свети Сава“ најбољој школи, васпитачу, професору разредне наставе, вероучитељу, ученику и студенту. Светосавско знамење за најбољу установу у области васпитно-образовног рада припало је сеоској Основној школи „Бора Станковић“ из Тибужда. Награду „Свети Сава“ добили су и Снежана М. Златановић, Добрица Антић, Ненад Бојков, Татјана Павловић, Татјана Станојковић, Павле Мишић, Вукашин Војводић и Адријана Стошић.

У оквиру 35. манифестације ученици врањских основних школа разговарали су са писцима Иваном Нешић, Бранком Стевановићем, Стеваном Милошевићем и Душком Домановићем. Публици је представљена публикација „Песник Мирослав Цера Михаиловић – 50 година стваралаштва“, аутора Јасмине Кнежевић и Александра Антића, а промовисан је и роман „Палата“ књижевника Горана Петровића.

Прослави Савиндана биле су посвећене и изложбе ликовних радова ученика основних и средњих школа.

Књажевац: додела борачких споменица

Државни секретар у Министарству за рад, запошљавање, борачка и социјална питања, Миле Росић, у књажевачком Дому културе уручио је 345 борачких споменица борцима, ратним војним инвалидима и породицама палих бораца са територије општине Књажевац. Свечаној додели борачких споменица присуствовао је председник општине Књажевац, Милан Ђокић.

У програму су учествовали ученици ОМШ „Предраг Милошевић“ који су извели химну Републике Србије, и Миља Стојановић, ученица Књажевачке гимназије.

Борачка споменица је посебно национално признање које се, од 2023. године, додељује лицима која су стекла статус борца по Закону о правима бораца, војних инвалида, цивилних инвалида рата и чланова њихових породица.

Лесковац: подршка самозапошљавању

У Лесковцу је, 11. фебруара, уручено 66 уговора за меру самозапошљавања корисницима који ће покренути сопствени бизнис. Захваљујући

овој мери, за коју је из буџета града опредељено 20,7 милиона динара, и која је намењена онима који се налазе на евиденцији Националне службе за запошљавање, 66 особа добило је субвенцију у износу од по 300.000 динара.

– Када смо преузели одговорност за руковођење градом, прва препрека на нашем путу била је велика незапосленост. Тада је посао тражило 22.812 лица. Закључно са децембром 2024. године на евиденцији се налази 11.275 особа, што је умањење за 11.537 лица. Од 2013. до 2024. године за мере активне политике запошљавања из буџета града издвојено је 272,7 милиона динара и ангажовано је 1.588 лица по свим мерама: самозапошљавање, стручна пракса, јавни радови и нова радна места – рекао је уручујући уговоре новим предузетницима градоначелник Лесковца др Горан Цветановић.

Најбоље јело из Србије

Према оценама на Taste Atlas-у, популарном светском гастрономском порталу, најбоље јело које долази из Србије није ни пљескавица ни сарма, већ пазарске мантије.

За мантије се каже да су „српско јело пореклом из Новог Пазара, које по укусу подсећа на босански бурећ, али је по облику сасвим другачије – обликује се у мале куглице које се ређају у тепсију и пеку заједно. Тесто се прво развлачи, премазује путером, а затим пуни млевеном говедином, сољу, бибером, луком и мало уља. Тако напуњено тесто се обликује у мале лоптице које се ређају у тепсију, затим пеку, традиционално у старим пећима које им дају свој јединствени укус и мирис.“

На другом месту ове листе је чувена златиборска комплет лепиња, која је својевремено проглашена и за најбољи доручак на свету, а трећи је лесковачки роштиљ.

Просечна зарада у децембру – 108.312 динара

Просечна бруто зарада обрачуната за децембар 2024. године износила је 148.428 динара, док је просечна зарада без пореза и доприноса (нето) износила 108.312 динара, саопштио је Републички завод за статистику.

Раст бруто зарада у периоду јануар-децембар 2024. у односу на исти период прошле године износио је 14,2 одсто номинално, односно 9,2 одсто реално, док је просечна нето зарада већа за 14,1 проценат номинално, односно 9,1 одсто реално.

У поређењу са истим месецом претходне године, просечна бруто зарада за децембар 2024. номинално је већа за 13,8, а реално за 9,1 проценат, док је просечна нето зарада већа за 13,9 одсто номинално, односно 9,2 одсто реално.

Медијална нето зарада за децембар 2024. године износила је 79.624 динара, што значи да је 50 одсто запослених остварило зараду до наведеног износа.

Субвенције за пољопривреду

Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде расписало је јавни позив за подношење захтева за основне подстицаје у биљној производњи. Субвенција износи 8.000 динара по хектару, док додатак за семе износи 17.000 динара по хектару, а пољопривредници своје захтеве могу поднети до 25. марта.

Право на подстицаје имају правна лица, предузетници и носиоци комерцијалних породичних пољопривредних газдинстава, уписани у електронски Регистар пољопривредних газдинстава (еРПГ), који имају активан статус. Пре подношења захтева, пољопривредник је у обавези да обнови регистрацију у еРПГ за текућу годину.

У саопштењу Министарства је наглашено да право на подстицаје имају искључиво пољопривредни произвођачи који пријављено земљиште обрађују у своје име и за свој рачун, те да их не могу користити власници земље који земљу дају у закуп другом лицу.

Максимална површина за коју се може остварити право на субвенцију је 100 хектара, а право на подстицаје се не односи на пољопривредно земљиште у државној својини узето у закуп, осим ако је узето у закуп на јавном надметању и у складу са законом.

Детаљне информације у вези са расписаним позивом заинтересовани могу добити радним данима од 7.30 до 15.30 часова, путем телефона Инфо-центра Министарства пољопривреде, шумарства и водопривреде: 011/260-79-60 или 011/260-79-61, као и Контакт центра Управе за аграрна плаћања 011/30-20-100, 011/30-20-101 или 0800/106-107, или на званичној веб презентацији eАграр, на адреси <https://eagrar.gov.rs>.

Жене менаџерке у медијима у Врњачкој Бањи

На дводневном скупу „Жене менаџерке у локалним медијима“, одржаном у Врњачкој Бањи, представљени су резултати истраживања на ову тему које је спровело Пословно удружење „Lokal press“. То је била прилика и да петнаест менаџерки из исто толико медија размени пословна искуства, али и да говоре о проблемима и изазовима са којима се на руководећим позицијама сусрећу.

Истраживање је показало да је највећи заједнички проблем који деле менаџерке из различитих локалних средина – економска неизвесност. Борба за опстанак локалних медија и обезбеђивање извора финансирања су теме које су изазвале анксиозност код свих испитаница. Поред тога, констатовано је да су често забринуте и по питању безбедности.

Део програма била је и психотерапеутска радионица на тему ослобађања од беса, стреса и страха, где су учеснице имале прилику да кроз практичне вежбе поделе лична искуства и оформе круг подршке од жена које се носе са сличним изазовима.

Окупљања овог типа за циљ имају оснаживање жена менаџерки у локалним медијима како би повећале своју отпорност и професионално и ефикасно обављале посао упркос притисцима и изазовима у непосредном окружењу. Фокус је стављен на родну равноправност и унапређење професионалних капацитета жена у медијима.

Сврљиг: стипендије за студенте

Деветнаест студената завршних година основних академских студија са подручја сврљичке општине потписало је уговоре о коришћењу општинских студентских стипендија. Међу стипендистима су будући правници, лекари, филозофи, професори српског језика.

Износ стипендије на месечном нивоу је десет хиљада динара и исплаћује се у једној школској години за коју је конкурс расписан. Овај вид помоћи студентима у њиховом образовању траје више од две деценије. За то време стипендије је користило више од 500 академица из Сврљига. Већина је завршила студије, запослили се и постали своји људи.

Сајам пчеларства

На Београдском сајму, 8. и 9. фебруара, одржан је 16. Државни пчеларски сајам. Манифестација је окупила пчеларе, произвођаче и љубитеље пчелињих производа из целе земље, пружајући им прилику да се упознају са најновијим трендовима, опремом и производима из света пчеларства.

На сајму су понуђене најквалитетније врсте меда: багремов, ливадски, липов, шумски, сунцокретов и други, затим производи као прополис, матични млеч, пчелињи восак, полен, перга, мед са додацима попут орашастих плодова, зачина, биљних екстраката, медне мешавине за имунитет, медањаци и природна козметика на бази пчелињих производа.

Посетиоци су имали прилику да погледају и опрему и репроматеријал за пчеларе од кошница и врцаљки за мед до паковања и брендирања пчелињих производа и да пронађу све што им је потребно за пчеларство.

Овогодишњи сајам био је у знаку борбе против фалсификатора меда. Тим поводом, у сарадњи са Европским пчеларским савезом, организован је симпозијум посвећен анализама меда на аутентичност „Наука против фалсификатора“.

ДАН ЖЕНА – ЗАМАЈАЦ ПРОМЕНА ИЛИ СИМБОЛИЧАН ГЕСТ

Борба која не престаје

Датум који је одавно обезбедио своје место у календару, Међународни дан жена, увек је прилика да се истакну друштвена, економска, културна и политичка женска постигнућа широм света. Осми март је оставио траг у животима генерација жена, али упркос монументалном напретку направљеном у последњих сто година, чини се да се не види крај пута. Уз то, реална замка ове светковине је да она може постати украс где симболична акција једног дана покрива непотребне напоре у остала 364 дана у години.

Уочи још једног 8. марта, дана када се широм планете славе женска снага, допринос друштву и напредак остварен током више од века борбе за равноправност, не можемо да не приметимо да та борба и даље траје. Иза комерцијализованог аспекта овог празника – цвећа, бомбоњера и свечаних говора остаје чињеница да је стварност за многе жене и даље сурова. Питање које се намеће је како помирити ту контрадикторну слику – слављење и величање жена с једне стране, и борбу жена за њихова основна права, укључујући и најосновније од свих права – право на живот, са друге стране? Цвеће је добро, али само ако је прослава праћена озбиљним дискурсом о томе са којим препрекама се суочавају жене.

Један од проблема који годинама потреса друштво, не само код нас већ и у свету, је породично насиље и феминизација као његов најекстремнији облик. Насиље над женама не познаје ни границе, ни године, ни социјални статус, а жене свих узраста, образовања и економског положаја могу постати жртве.

Према застрашујућим подацима UN Women, у 2023. години 51.100 жена је страдала од руке партнера или другог мушког члана породице, што значи 140 жена дневно или једна жена сваких 10 минута. Највећа стопа феминизације, према њиховим подацима, забележена је у Африци, потом следе Америка, Океанија, Азија и Европа. На основу ових забрињавајућих података јасно је да породично насиље није приватна ствар, већ озбиљан друштвени проблем који погађа десетине хиљада жена широм света сваке године.

Да ситуација није много боља ни код нас говоре подаци Аутономног женског центра, који показују да је у периоду од 2011. до 2023. године у Србији убијено 406 жена и девојчица. Од овог броја чак 20 одсто

случајева феминизације десило се у Београду, док је просечна старост настрадалих жена између 46 и 55 година. Оно што посебно узнемиравало је чињеница да је више од половине настрадалих жена (54,68 одсто) убијено у свом дому, где је требало да буду најсигурније.

Конвенцију Савета Европе о спречавању и борби против насиља над женама и насиља у породици, која за циљ има нулту толеранцију према овим видовима насиља и први је правно обавезујући инструмент у Европи у овој области. Године 2016. у Србији је усвојен Закон о спречавању насиља у породици, који је предвидео хитне мере заштите жртава – привремено удаљавање насилника из дома и забрану приласка.

Проблем насиља постоји изузетно дуго, али је оно сада видљивије између осталог и зато што се чешће пријављује. Друштво и даље треба да ради на превенцији насиља кроз едукацију, подизање свести и охрабривање жена да пријаве насиље. Изузетно је важно да се жене оснаже, да знају да могу да рачунају на подршку како институција, тако и породице

и околине. Никако не треба занемарити ни значај медија, већ указати на одговорност коју имају када извештавају о проблему феминизације и уопште о озбиљним и осетљивим темама.

Док Међународни дан жена служи као важан подсетник на сталну борбу за родну равноправност, морамо остати будни у позивању на лицемерје и двоструке стандарде кад год их видимо. А свако од нас може допринети промени – пријављивањем насиља, пружањем подршке жртвама или борбом против родних стереотипа. Само заједно можемо створити боље друштво.

Драгана Лукић Лазовић

Узроци феминизације су бројни, а неке корене вуку и из код нас још увек присутних патријархалних образаца, где је жена била потчињена у односу на мушкарца који ју је доживљавао као своје власништво. Жртве најчешће годинама трпе насиље због економске зависности, осећаја срамоте и страха, или чињенице да немају где да оду.

Борба против феминизације захтева заједничко деловање друштва, институција и појединаца. У том правцу учињени су неки значајни кораци али је још увек дуг пут пред нама.

Република Србија је 2013. године ратификовала Истамбулску конвенцију, односно

Удруженим снагама до инклузивног друштва

Свечаним пријемом, одржаним 7. фебруара, Градска организација глувих Београда (ГОГБ) обележила је 99 година постојања. У присуству чланова, пријатеља, сарадника и представника државних институција које су им помагале на том путу, прослављен је готово век рада и борбе за унапређење положаја глувих и наглувих особа. Ова организација, од свог оснивања давне 1926. године, заступа и штити права и интересе глувих и наглувих и представља њихов ослонац кроз подршку коју им пружа у образовању, запошљавању и уопште свакодневном животу.

Програм обележавања започео је химном града Београда, коју је на српском знаковном језику извео Ненад Махмутовић, дајући читавом догађају посебну атмосферу, а затим се присутнима обратио Тибор Илић, председник Градске организације глувих Београда.

– Градска организација глувих није само место окупљања, она је симбол разумевања, заједништва и упорности да би свако од нас имао достојанствен и испуњен живот. Током претеклих 99 година заједно смо показали снагу заједнице и доказали да комуникација не препознаје баријере када постоји воља да се разумемо. Знаковни језик није само начин изражавања, већ и мост који нас повезује да учествујемо у друштву и градимо будућност у којој су равноправност и инклузија стварност, а не само циљ – поручио је Илић.

На свечаности је говорила и Биљана Барошевић, помоћница министра за рад, запошљавање, борачка и социјална питања, која је указала на важност сарадње

На обележавању јубилеја ГОГБ-а бројни пријатељи организације и представници државних институција

државе и организација особа са инвалидитетом.

– Поносни смо што данас можемо видети резултате које је ова организација постигла током једног века постојања у партнерству и уз подршку Владе Републике Србије и Министарства за рад, запошљавање, борачка и социјална питања. Захваљујући ангажовању свих нас, Република Србија је друштво у коме сви грађани на једнаким основама остварују своја права, исказују потребе и потенцијале и доприносе личном и заједничком напретку – истакла је Биљана Барошевић.

Она је подсетила и да је ресорно министарство у 2024. години определило више од 25 милиона динара за рад Савеза глувих и наглувих Србије и 24 локалне организације, а да је од тога Градска организација глувих Београда подржана са око 670.000 динара.

Подршку овој организацији пружио је и градоначелник Београда, Александар

Шапић, који је нагласио да ће град Београд наставити да помаже ГОГБ и да чини све како би свакодневни живот глувих и наглувих особа био што бољи.

Посебно емотиван тренутак свечаности био је наступ Јелене Ступар, која је на српском знаковном језику извела дело „О чујућој мајци“. Кроз изражајне покрете и снажну емоцију дочарала је дубину стихова и успела да створи мост између звука и тишине, који је дирнуо све присутне.

Овом приликом приказан је и кратак филм, као својеврсни времеплов који је присутне подсетио на неке од битних активности ГОГБ-а: излете, едукације, пројекте.

Обележавање јубилеја Градске организације глувих Београда још једном је показало да само разумевањем, сарадњом и удруженим снагама можемо довести до стварања инклузивног друштва, друштва без баријера у којем ће заиста сви имати могућност да остваре свој пуни потенцијал.

Д. Лукић Лазовић

ДРУГА ГЕНЕРАЦИЈА ПРОГРАМА „САДАШЊОСТ ИНВАЛИДНОСТИ“

Искуства живота са инвалидитетом

Организација за подршку женама са инвалидитетом „Из круга“ Војводина објавила је позив за упис друге генерације полазница и полазника на неформални образовни програм студија инвалидности „Садашњост инвалидности“.

Програм је отворен за све заинтересоване пунолетне жене и мушкарце са најмање средњошколским образовањем, а реализоваће се на српском језику, од 6. марта до 20. јуна ове године, кроз 32 часа наставе органи-

зоване у осам модула и оствариваће се кроз лично учешће и кроз одложено учешће на даљину. Програм укључује стицање знања из савремене теорије студија инвалидности и искуства живљења са инвалидитетом, те при-

мену стечених знања у активностима и истраживањима у локалној заједници, усмерених на повећање видљивости доприноса жена и мушкараца са инвалидитетом.

Полазнице и полазници који буду учествова-

ли у 70 одсто образовног програма и израде завршни теоријски или практични рад уз менторску подршку добиће сертификат о успешно завршеном образовном програму.

М. Ј.

СРБИЈА ДОБИЛА ПРВУ ГЕНЕРАЦИЈУ АИ МЕНАѢРА

Расте примена вештачке интелигенције

Центар за дигиталну трансформацију (ЦДТ) представио је 18. фебруара, у просторијама Привредне коморе Србије, прву групу од дванаест сертификованих менаѢра вештачке интелигенције. Сертификат издаје компанија Austrian Standards, по чијој методологији је ЦДТ развио своје едукативне програме. Сертификат је међународно признат и важи три године, након чега је могућа ресертификација.

Предраг Николић, директор Центра за дигиталну трансформацију

Обука коју су полазници похађали подразумева темељно разумевање основа вештачке интелигенције, правних и етичких аспеката, као и вештине управљања пројектима вештачке интелигенције.

– Компаније у Србији су све више свесне да дигитална трансформација није питање избора, већ обавеза. Наш Центар је радио на имплементацији АИ решења са више од 50 компанија, и та решења се сада реализују. Најчешће су то компаније које се баве трговином и туризмом, али сведоци смо

Прва група од дванаест сертификованих менаѢра вештачке интелигенције

да се све привредне гране полако окрећу коришћењу вештачке интелигенције – изјавио је директор ЦДТ Предраг Николић.

Он је објаснио да је дигитална трансформација кључна за унапређење пословања и да доноси бенефите као што су смањење трошкова, више иновација, већи профит, ширење на глобално тржиште, бољи квалитет производа и услуга.

Присутнима су се обратили и добитници сертификата АИ менаѢр, који су објаснили на који начин су стечено знање имплементирали у своје радне организације и како су оптимизовали њихово пословање. На панелу организованом у склопу овог догађаја дискутовано је о развоју кључних вешти-

на као што су дигитална трансформација и управљање вештачком интелигенцијом, са фокусом на то како сертификоване компетенције могу допринети конкурентности и развоју тржишта рада у Србији, у складу са европским стандардима.

Почетак наредне обуке планиран је за 17. март, обука ће трајати шест дана и одвијаће се у просторијама Центра за дигиталну трансформацију. Предавања се реализују на српском језику, док су материјали неопходни за праћење едукације и полагање испита на енглеском језику. Могу се пријавити сви заинтересовани, а детаљније информације су доступне на сајту Центра за дигиталну трансформацију.

Е. Ђирић

У СВРЉИГУ ОТВОРЕНО ЈЕДИНСТВЕНО УПРАВНО МЕСТО

Сви послови на једном шалтеру

Средствима Министарства за државну управу и локалну самоуправу у износу од 6,2 милиона динара (10 одсто средстава обезбедила је локална самоуправа), у Сврљигу је 23. јануара отворено Јединствено управно место (ЈУМ). Овај модеран центар за пружање брзих и квалитетних услуга омогућиће грађанима и привреди ефикасније решавање административних процедура које се тичу локалне самоуправе, као и процес добијања документације. Јединствено управно место обухвата матичну службу, локалну пореску, пољопривредну службу, као и дечју заштиту и послове веза-

не за друштвену делатност и општу управу.

На отварању, министарка државне управе и локалне самоуправе, Јелена Жарић Ковачевић, је истакла да је ресорно министарство доступно запосленима у локалним самоуправама, а они су доступни грађанима који на једном месту могу да добију податке из домена локалне заједнице и одговоре на многа питања са нивоа Републике. Министарка Жарић Ковачевић је навела да је од почетка овог пројекта 2018. године у општинама и градовима широм Србије отворено 65 јединствених управних места, а очекује се отварање још четири.

Јединствено управно место отворили су министарка Јелена Жарић Ковачевић и председник општине Мирослав Марковић

Мирослав Марковић, председник општине Сврљиг, на отварању ЈУМ-а рекао је да ће ова канцеларија омогућити брзи сервис грађанима и привреди и уштеду у времену и новцу.

С. Ђорђевић

Мелодије у стиховима наших романтичара

Комисија за културне активности Удружења пензионера града Новог Сада (УПГНС) је 28. јануара ове године, са почетком у 17 часова, у прелепој дворани Културне станице „Еђшег“, поводом обележавања дана Светог Саве, организовала културно вече под радним насловом „Мелодије у стиховима наших романтичара“. Гост овог догађаја је био докторанд Филозофског факултета у Новом Саду, професор српског језика и књижевности, Миливој Бајшански.

Професор Бајшански је говорио о значају обележавања дана Светог Саве, као и о романтизму у српској књижевности која је карактеристична по поезији којом песници изражавају своју личност. Том приликом Миливој Бајшански истакао је неколико песника српског романтизма: Јована Јовановића Змаја, Бранка Радичевића и Ђуру Јакшића.

На почетку свечаности све присутне је, у име Удружења пензионера града Новог Сада, поздравила председница Удружења Милена Жарковић. Хор УПГНС је отварајући свечаност отпевао „Химну Светом Сави“, а у наставку програма извео је и три песме наведених песника и то: „Небо је тако ведро“, „Тихо ноћи“ и „Кроз поноћ нему“.

Након наступа, чланови хора су за све присутне приредили пригодно послужење. **Г. О.**

Хор УПГНС је извео три песме српског романтизма

Место за културне приче

Дворац градског типа, саграђен 1890. године на тадашњем ободу Новог Сада, сада здање познато под називом Културна станица „Еђшег“, дуго је било место окупљања док није крајем 20. века пало у заборав. Године 2012. обновљено је, како наводе, „уз помоћ суграђана и комшија“, те сада отвара врата уметницима и креативцима, свима који желе да учествују у креирању перформанса, изложби, камерних концерата и других креативних садржаја.

ПРЕДСТАВЉАЊЕ ЗБИРКЕ ПЕСАМА И СЛИКА ЧЛАНОВА УПО АРАНЂЕЛОВАЦ

Креативност у златном добу

У Сретењској недељи, у Аранђеловцу је, у препуној сали Народне библиотеке „Свети Сава“, промовисана збирка радова чланова литерарне и сликарске секције Удружења пензионера општине Аранђеловац.

Многобројни Аранђеловчани и гости пријатељских удружења из Крагујевца, Младеновца, Београда, Панчева, уживали су у казивању песама и прозе ауторки: Вере Марковић, Љубице Кандић, Љиљане Бошковић, Добриле Недић, Миланке Деспотовић, Радојке Стојановић, Десанке Ломић, Радице Поповић и Слађане Марковић, и у изложби слика уметника пензионера.

Програм је одлично водила Весна Проковић, библиотекарка, а промоцију је музицирањем на

гитари оплеменио Михајло Радовић, ученик Музичке школе „Петар Илић“ у класи проф. Милоша Вуковића.

Збирка „Сретења“ садржи радове различите по темама и стилевима, међу којима су и они награђивани на бројним књижевним конкурсима, а илустрована је сликама пензионера сликара. Посебну пажњу привлаче песме посвећене завичају, родном граду, традицији, којима пензионери песници умногоме доприносе афирмацији свог Аранђеловца.

Промоција је завршена дружењем уз домаћински коктел, који су приредили и послужили ученици Економско-угоститељске школе из Аранђеловца, вођени својим професоркама.

Удружење пензионера општине Аранђеловац

Ауторке чији су радови објављени у збирци „Сретења“

Уметничко вече аранђеловачких пензионера пратили су и бројни гости

захвалило је свим присутнима, учесницима, као и представницима аранђеловачких медија који су догађај пратили, а посебно Скупштини општине Аранђеловац и председнику Скупштине, Николи Обрадовићу, на подршци кроз препознавање пројекта „Сретења“ као важног рада УПО Аранђеловац на промоцији активног старења.

Љиљана Бошковић

ТРИДЕСЕТ ТРИ ГОДИНЕ КУЛТУРНОГ ЦЕНТРА КРУШЕВАЦ

Слово љубве крушевачкој Одри Хепберн

У Белој сали Културног центра у Крушевцу, 18. фебруара, свечано је обележен 33. рођендан ове установе. Од оснивања до данас КЦК је крушевачкој публици презентовао бројне културне догађаје, позоришне и филмске представе, концерте, изложбе, књижевне вечери, трибине, предавања и друге садржаје.

На свечаности је истакнуто да је Културни центар Крушевац једна од установа културе која заузима важну улогу у животу суграђана јер комплексним и различитим програмским садржајима задовољава већину њихових културних потреба, те да је програмски профил установе у складу са богатом традицијом и историјом града али и са савременим уметничким тренутком. Велику подршку раду Културног центра пружа и локална самоуправа као покровитељ.

– Преданим радом и креативношћу Културни центар Крушевац је до сада био истински и неодвојив део живота свих наших суграђана, а иза тога је, пре свега, стајала љубав, поштовање али и ентузијазам промоције и ширења културних вредности. Ова кућа је пуне тридесет три године била и остала средиште за све оне који воле уметност, који се труде да чувају и промовишу нашу богату културну баштину, као и за оне који желе да допринесу новим идејама и креативношћу – истакла је помоћница градоначелника за друштвене делатности, Снежана Алексић, у својој рођенданској честитки у име града Крушевца.

Културни центар Крушевац сваке године, на свој рођендан, додељује награду „Слово љубве“, као трајни облик признања за највиша достигнућа у области културе и уметности и за

Награду Гордани Симић (десно) уручила је директорка КЦК Марија Цветковић

допринос у раду и развоју ове установе. Ове године награда је додељена драмској уметници, сликарки и културном ствараоцу, Гордани Симић, крушевачкој Одри Хепберн, „уметници ренесансног духа и раскошног талента која деценијама неуморно ствара мозаик састављен од најфинијих дела, обојен топлим бојама насликаних пејзажа, сачињен од великог броја позоришних представа и

писане речи“, како је стајало у образложењу. Награду је уручила директорка Културног центра, Марија Цветковић.

Уводну добродошлицу у свечаност пожелела је Хелена Рутковић, члан Балетског студија КЦК, а у уметничком делу програма наступио је „Консонас дуо“, Ана Стефановић на клавиру и Дејан Јаношевић, вокал, који су одржали концерт филмске музике.

Г. О.

У СУБОТИЦИ ОТВОРЕНА ИЗЛОЖБА ГРАФИКЕ „ШПАНСКИ МАЈСТОРИ“

Уметност умноженог трага

Изложба „Шпански мајстори“, која представља дела Пабла Пикаса, Салвадора Далија и Хуана Мироа, отворена је 25. фебруара, на Отвореном универзитету Суботица. Опус чини 30 оригиналних графичких дела, различитих графичких техника ове тројице мајстора сликарства, а изложбу реализује Средњоевропски културни центар, у сарадњи са Отвореним универзитетом.

Концепт је осмишљен тако да се уметност шпанских мајстора представи најширем делу публике, посебно најмлађима.

– Идеја нам је била да ове шпанске мајсторе приближимо најширем делу публике, најпре најмлађој али и најширој публици. Изабрали смо графи-

ку јер је она најприступачнија за овакав вид изложбе, оригинална уља на платну остављамо великим музејима. Дела су углавном сакупљена из Француске, тачније из Париза и Нице – рекао је на отварању изложбе Михајло Несторовић, у име организатора, Средњоевропског културног центра.

Тројица уметника, представника различитих уметничких

праваца двадесетог века, одабрали су сличне родове графика – дубоку и равну штампу, сходно својим естетским ставовима. Без обзира на другачији стил, Пикасо, Дали и Миро су повезани атмосфером и менталитетом тла са ког су потекли, савременим ликовним изразом, те графиком као умноженим трагом и осећањем.

Суботица је имала прилику да премијерно представи ову поставку која ће бити изложена три недеље, након чега наставља свој пут приказивања широм целе Србије. Организатори најављују да Суботичани и наредне године могу очекивати сличну изложбу посвећену петорици највећих француских мајстора.

М. Јовановић

Наша кућа – место где се стварају осмеси

Социјална предузећа све више добијају на значају и код нас мада је у западним земљама то већ увелико устаљена пракса. Улога и значај ових предузећа у друштву су вишеструки и могу да се сагледају са различитих аспеката. Препознатљиви су по томе што помажу интеграцију маргинализованих група људи у друштво и раде на подизању свеукупне свести појединаца. Такође утичу на развијање емпатије преко потребне данашњем друштву.

Социјално предузеће „Наша кућа“ из Београда основано је 2007. године као удружење грађана које пружа подршку младим особама са тешкоћама у развоју.

– Настали смо као приватна предузетничка иницијатива којом се решавају проблеми у једној заједници, подржавају људи из ове популације како би обезбедили услове за квалитетан сврсисходан живот, за поштовање људских права, њихову равноправност и потпуну друштвену инклузију. Такође пружамо подршку родитељима те деце – уводи нас у причу Аница Спасов, председница Удружења и координаторка програмских и пројектних активности.

Истиче да су од почетка размишљали како да најбоље едукују младе људе са потешкоћама, и да их радно оспособе да се кроз развој укључе у живот.

– Од 2007. па до пре две године смо се борили да се донесе закон или национална стратегија за подршку социјалним предузећима. Закон је донет 2022. године и сада настављамо даље – надовезује се Аница.

У оквиру организације активно је неколико производних линија у којима раде корисници, а за свој рад добијају надокнаду. Њихов рад је више социјална категорија него економска, али је свима јако важно да изађу из кућа, да су на неком радном месту на коме имају обавезе, као и да се међусобно друже. Излазак из изолације је најкориснији за укључивање у токове друштва.

У „Нашој кући“ су прво почели са производњом папирних кеса и картонске амбалаже. Недуго затим, уз помоћ страних донатора, опремили су једну велику кухињу коју су назвали Кухиња на точковима. У њој су запослили своје кориснике, где и данас раде као помоћни кувари, производе оброке и слаткише попут популарних чоколадних пралина.

Паралелно са тим „Наша кућа“ започиње сарадњу са Јапанском агенцијом за међуна-

У оквиру овог социјалног предузећа функционише неколико производних линија

родну сарадњу ЈИСА, од које су добили велику подршку. Експерти из области образовања, радног оспособљавања и запошљавања особа са инвалидитетом долазили су да им преносе своја искуства, а уједно су се рађале и нове идеје. Уз помоћ ове сарадње успели су да обезбеде и средства за стаклену, тзв. хидропонску башту од 50 метара квадратних, у којој производе микробиље и салате у води и зачинско биље. Ова нова технологија пољопривредне производње намењена је граду као одговор на климатске промене, истиче Аница и додаје да Холанђани и Јапанци сматрају да је ово начин да се наша планета спасе глади.

Као још једна нова идеја покренута је, 2020. године, ручна производња папира од рециклираних паклица цигарета, уз подршку јапанске агенције ЈИСА и компаније ЈТІ.

– Нама папир од паклица цигарета представља сировину за производњу новог папира. Истраживања су показала да тај папир има више од 70 одсто целулозе. Као такав он има вишеструку примењивост на тржишту, на пример за сликарско платно, календаре, честитке, визиткарте, украсне амбалаже – наводи Аница и објашњава да у циклусу производње могу да учествују и они који имају веће препреке у функционисању и они са мањим потешкоћама, свако у том ланцу може да нађе себе.

А паклице цигарета им доносе грађани и институције из целе Србије. Рециклирани папир је производ који је њихове кориснике највише повезао са заједницом. Сада им долазе и ликовни уметници,

дизајнери, вајари, из великих фирми за рекламни материјал, а у оквиру Удружења поседују штампарију коју користе за своју производњу. Идеја им је да постану центар за едукацију. Тренутно броје тридесет чланова и траже нови простор како би се проширили.

У Србији постоји више градова и сличних удружења која производе рециклирани папир: Зајечар, Лесковац, Крагујевац, Аранђеловац, Нови Сад, Фекетић, Нови Пазар, Нова Варош, Прибој, а ускоро и Лајковац. У „Нашој кући“ безрезервну подршку сарадника, великих фирми и бизнис сектора користе као ослонац у раду. Такође су развили сарадњу са Технолошким факултетом пошто су почели да производе картонске чаше од рециклираног картона које замењују пластичне. Природне су и разграђују се и поново прерађују. План је да се ова производња пренесе и у друге градове да би и остали имали еколошку корист.

– Корисници су наш највећи успех и оно чиме се поносимо. Сада су постали млади одрасли људи који доприносе, зарађују, осамостаљују се, нису само неко о коме се брине. Напредовали су, они су људи који су равноправни део заједнице, тако да смо поносни на све ово што смо до сада заједно постигли. Даљи планови су нам да кроз овакав рад обезбедимо средства како би они остали у средини у којој живе и раде и осамосталили се, а не да буду смештени у домовама кад остану без родитеља – закључује ову причу наша саговорница Аница Спасов.

Љупка Адамовић

ТРИ ДАНА ПРШУТИЈАДЕ У МАЧКАТУ

На млађима свет остаје

Првонаграђени Александар Радојичић са мајком

Награду за најбољу сланину добила је Јелена Стојановић

Двадесет трећи Сајам сухомеснатих производа Пршутујада 2025. одржан је од 14. до 16. фебруара у златиборском селу Мачкат, у порти цркве Светог Пророка Илије. На сајму су, као и обично, могли да се пробају и купе деликатеси као што су говеђа и свињска пршута, стеља, сланина, кобасица и други производи.

Ова манифестација је такмичарског карактера па се сваке године бирају најбољи српски сухомеснати производи, а најуспешнијим произвођачима се додељују признања. Победник 23. по реду Пршутујаде је млади Александар Радојичић који је произвео нај-

бољу говеђу пршуту, док је прву награду за најбољу свињску пршуту освојио Митар Марић, обојица из Мачката. Јелена Стојановић, из истог златиборског села, освојила је прву награду за сланину и два трећа места за говеђу и свињску пршуту. Награда жирија за најбољу кобасицу припала је Радомиру Шопаловићу, а за најбољу овчију стељу Митру Марићу.

Контролу узорка који су учествовали на такмичењу извршио је Центар за истраживање намирница Београд.

На отварању манифестације изведен је краћи уметнички програм уз наступ здра-

вичара, ученика Тодора Делића и ученица Анице Радибратовић и Јоване Аћимовић из Мачката, и хармонику Драгана Божовића из Пожеге.

Село Мачкат је познато по великом броју произвођача пршуте, која се прави на традиционалан начин непромењен стотинама година, а и само село се налази на идеалној надморској висини за сушење меса.

Организатор овогодишње манифестације је Удружење произвођача сухомеснатих производа Златиборског округа, под покровитељством општине Чајетина.

Г. О.

У МУЖЉИ ОДРЖАН ТРАДИЦИОНАЛНИ ФЕСТИВАЛ ЧВАРАКА

Поносни на свој бренд

У зрењанинској Месној заједници Мужља, 8. фебруара, одржан је 13. Фестивал чварака, који је окупио рекордан број мештана и гостију. Популарну Чваркијаду организују чланови Удружења породичних газдинстава, представници цивилних организација које негују старе и салашарске обичаје, као и представници Савета Месне заједнице, а циљ манифестације јесте да се чварци представе као мужљански бренд.

За овогодишње такмичење у топљењу чварака пријавило се скоро 50 кулинарских екипа из целе Војводине, као и екипе из Мађарске, из Миндсента, Чонграда и Мезетура, те из Румуније – из места Дева. Такмичари су имали задатак да од свеже сланине припреме најбоље чварке

Чланови Удружења пензионера из Титела

и да жирију предају по 150 гр чварака и исто толико печене сланине.

Фестивал су отворили најмлађи учесници, малишани из вртића „Снежана“, одевени као традиционалне машкаре које својом песмом, виком и музиком „терају“ зиму.

Топљење чварака је завршна фаза свињокоља, када су већ припремљене шунке, кобасице и сланина за целу годину, а тај стари обичај постаје све ређи. Један од интересантнијих детаља на овом фестивалу било је то што су чланови ловачког друштва из Мужље чварке топили од сла-

Лангош – један од омиљених специјалитета

нине дивље свиње. А чланице удружења за неговање старих обичаја ове године су за посетиоце Чваркијаде испекле чак 300 лангош ушטיפака. Осим лангоша и чварака, на манифестацији су се могли купити разни сухомеснати производи, сиреви, колачи, занатски производи, могла се дегустирати домаћа ракија и вино, а било је богами и добре музике.

Иштван Прец

Путовање кроз време

Занимљива колекција од преко педесет лутака из различитих времена и делова света налази се у Удружењу за неговање традиције „Извор” из Књажевца. Ручно рађене, покретне лутке, лутке од порцелана, дрвета или папира, чине ову колекцију заиста јединственом.

Неке од њих стигле су из Русије, има их из Кине и Африке, а две лутке из колекције поклон су Усније Реџепове, и њих Удружење „Извор” чува са посебном пажњом. Треба рећи и то да су ручно рађене играчке од дрвета којима су се играли наши преци такође део ове колекције, а међу њима су аутић, као и гимнастичар – играчка из старијих времена када је машта била саставни део игре.

Лутке су од најранијих времена омиљена играчка малишана

– Деца је игра веома важна, поготово сада када се малишани много мање играју и друже. Поента Удружења „Извор” била је да им покажемо да је игра веома важна ствар, да оставе телефоне, да се више друже, да деле, а не да буду усамљени – каже Љиљана Михајловић, председ-

ница књажевачког Удружења за неговање традиције.

Омиљена играчка још од најранијих времена, лутка, заузима посебно место у срцима малишана, те су и деца из Предшколске установе „Бајка” била у прилици да виде ову прекрасну колекцију.

Иако девојчице и дечаки савременог доба готово да и не знају за игре и дечје јунаке својих родитеља, Удружење „Извор”, познати чувар традиције, сачувао је за њих тек делић света у којем су уживале старије генерације.

Ивана Вуликић

ИЗЛОЖБА „ЕКВИЛИБРИЈУМ” У ГАЛЕРИЈИ НАРОДНОГ МУЗЕЈА ПОЖАРЕВАЦ

О равнотежи и балансирању

Изложба слика Зорана Мишића под називом „Еквилибријум” отворена је 14. фебруара у Галерији Народног музеја Пожаревац. Изложба је део РЕФРАКТ фестивала – регионалног фестивала алтернативне културе, који се већ деценију организује у Пожаревцу, и још неколико градова у Србији, са циљем културне децентрализације и деконтаминације.

У Галерији на Старом корзоу изложено је двадесетак слика у различитим и комбинованим техникама, при чему аутор ствара естетику засновану на различитим утицајима, правцима и стилевима, почев од византијске уметности, па све до уличне. Изложба, према речима аутора, говори о постизању баланса у животу, али и о ситуацијама када постоји одсуство баланса и како га људи поново траже и проналазе. Сlike су базиране на познанству са људима који су у ствари метафора за животне ситуације свакога од нас који трагајући за равнотежом, покушавамо да балансирамо, жонглирамо са пуно ствари, и на крају у томе најчешће успевамо.

Зоран Мишић је дипломирао на Факултету примењених уметности и

дизајна у Београду, смер зидно сликарство. Од 1995. до 2007. организовао је и водио наставу цртања и сликања, као и бројне ликовне колоније и тематске радионице при Универзитету за треће доба „Браћа Стаменковић” у Београду. Од 2006. део је уметничког тима Treehouse Storytelling centra

у Београду, који ради на промоцији музике, драме и визуелне уметности као примарног едукативног средства за децу и омладину. Мишић ради као професор визуелних уметности у интернационалној школи „Руђер Бошковић” у Београду.

У оквиру пожаревачке изложбе приређен је мини концерт саксофонисте Игора Дамњановића Чика.

Изложба је отворена до 7. марта, а улаз је слободан.

Г. О.

КЊАЖЕВАЦ

Слава Књижевног клуба

Чланови Књижевног клуба „Бранко Миљковић” из Књажевца обележили су своју славу Три јерарха. Том приликом чланске карте овог престижног клуба добили су нови чланови. Такође, уручене су и дипломе најзаслужнијим члановима који су својим радом допринели популаризацији књижевности и подстакли читатељске навике код млађих генерација.

Слава је обележена сечењем славског колача, уз присуство свештеника, а колач је предала песникиња Емила Антић. Један од најстаријих књижевних клубова у земљи, познат као референтно место за књижевност и лепу реч, КК „Бранко Миљковић”, броји тридесетак активних чланова и десетак чланова Удружења књижевника Србије.

И. В.

ИГРА КОЈА АКТИВИРА МОЗАК И УСПОРАВА ДЕМЕНЦИЈУ

Шах – стратегија, тактика и вештина

Стимулативне когнитивне активности могу да буду важан заштитни фактор против деменције

Верује се да је шах настао у Индији пре 2.000 година и да је представљао поредак и састав војних јединица уобичајених у то време: пешадију, коњицу, слонове, кола, генерале и краља. Игру убрзо прихватају Персијанци, а затим и Арапи који су је раширили на запад. Вековима је игра била привилегија аристократије; уз партију шаха закључивали су се преговори и развијала војна стратегија, док су фигуре и табла прављени од најфинијих материјала. Иако је данас шах доступан свима, и даље га прати репутација „краљевске игре“, а правила егзистирају у готово неизмењеном облику последњих петсто година.

Шах је когнитивно изазовна активност која захтева одређене интелектуалне напоре, с обзиром на то да је игра стратегије и тактике. Неопходно је стрпљиво приступити свакој партији, предвидети могуће потезе и потенцијалне одговоре противника, сагледавати таблу изнова и изнова, јер решења нису увек очигледна и потребно је време да се до њих дође. Популарности шаха је допринео амерички шахиста Роберт Боби Фишер седамдесетих година прошлог века, који је постао прва светска звезда налик холивудској која је из света шаха. Тада долази и до експанзије научних истраживања о утицају шаха, које је др Иван Фернандез Вега са Универзитета у Мадриду сумирао на једном од својих предавања.

– Шах је стратешка игра, а стратегија подразумева без-

број ситних задатака које наш мозак обави пре него што играч повуче потез на табли. Ми сада знамо да шах подстиче рад обе хемисфере мозга, док играч размишља о наредном потезу ниједан део мозга не остаје пасиван. Мора да испланира и предвиди сваки корак који ће он или противник учинити, значи да мора да развије способност памћења и доношења одлука. Та способност се шири на друге аспекте живота и студије показују да су шахисти најмање склони ризицима и брзоплетости – изјавио је др Вега.

Многи шахисти су посвећени промоцији шаха кроз предавања и књиге у којима детаљно објашњавају на који начин им је познавање ове игре допринело да се остваре и на другим животним пољима, да развију интуицију, концентрацију и машту, а истраживачи који их прате сведоче о њиховој висprenости и очуваном когнитивним способностима и у годинама старости. Најстарији шахиста који се такмичи је Мануел Алварез Ескудеро и са своје 103 године постао је нај-

бољи промотер активног старења у Шпанији.

С обзиром на општи тренд старења становништва и предвиђања да ће у наредним деценијама старији чинити већину популације, пажња научника је све више усмерена на побољшање квалитета живота у том животном добу. Једним од највећих изазова сматра се деменција од које болује више од 60 милиона људи у свету, са тенденцијом даљег раста. Бројне студије су показале да стимулативне когнитивне активности, као што су судоку, укрштене речи и шах, могу бити значајан заштитни фактор против деменције, док ових дана психолози настоје да покажу на који начин шаховска пракса може да ублажи симптоме и побољша когнитивне капацитете појединаца који су већ добили дијагнозу деменције.

– Ако се деменција на време дијагностикује, практиковање шаха може бити од велике помоћи за ублажавање и одлагање симптома болести. Тренинг мозга кроз играње ове игре изазива структурне промене које су значајна помоћ

појединцу који болује од неког облика деменције. Мозак се активира да би обавио основне задатке као што је учење, апстрактно резонување, решавање проблема, и на тај начин ствара и учвршћује нове везе између неурона који успоравају пропадање когнитивних функција. Ми смо својим истраживањем показали да је код особа које су након успостављања дијагнозе деменције почеле да играју шах успорен развој болести за две до три године, а то невероватно утиче на квалитет живота. За оболеле од деменције је сваки дан без симптома болести добитак. Лично сматрам да је благотворно бавити се шахом од малих ногу, али сада знамо да никада није касно и то је охрабрујуће – истакао је др Иван Фернандез Вега.

Он подсећа да савремени начин живота не захтева превелике мисаоне напоре, напротив, све је доступно и поједностављено, а нашем мозгу је потребан стимуланс. Како каже, једноставно је: или ћемо га користити или ћемо га изгубити.

Емина Ћирић

Турска: раст минималних пензија

Турска је у јануару повећала минималну месечну пензију за 15,75 одсто, као што је и најавио министар рада и социјалног осигурања, Ведат Ишкан. Ово повећање је подигло минималну пензију на 14.469 ТЛ, што износи 409,32 долара. Праг минималне пензије је први пут утврђен кроз закон 2019. године, а минимална пензија у 2024. је износила 12.500 ТЛ. Пре овог повећања, око 3,7 милиона пензионера имало је пензије испод 12.500 лира.

Нето минимална зарада за ову годину у Турској повећана је за 30 одсто на 22.104 ТЛ (627 долара) за ову годину. Повећање није задовољило захтеве синдиката који су тражили да раст минималне зараде буде 70 процената, али је, кажу економисти, показало одлучност владе да постигне смањење инфлације.

Ове мера владе директно утиче на око девет милиона радника и сматра се параметром за повећање плата у приватном сектору.

Белгија: протести у Бриселу

Тринаестог фебруара десетине хиљада Белгијанаца (извештај локалне полиције каже 60.000) изашло је на улице у знак протеста због планираних пензијских реформи нове владе, током првог дана вишедневног штрајка који је зауставио сав ваздушни саобраћај у земљи.

Ове године је старосна граница за одлазак у пензију подигнута са 65 на 66 година, а требало би да порасте на 67 година до 2030. Синдикати кажу да планирана реформа награђује оне који раде преко границе од 35 година стажа, док пензионисане са мање од 35 година стажа чека казна. Нови систем је мање повољан и за припаднике војске и железничке раднике, а накнаде за незапослене које тренутно немају временско ограничење, требало би да буду орочене на две године.

Ово је прави напад на куповну моћ пензионера, јер ће они морати да раде дуже да би добили мању пензију, рекао је поводом реформе Тијери Бодсон, председник Опште белгијске федерације рада.

Канада: исплата бенефиција за 2025.

Канадска агенција за приходе саопштила је да ће директан депозит од 2.200 америчких долара пензионерима бити исплаћен 26. фебруара. То није једнократна помоћ владе, већ комбинована месечна бенефиција коју квалификовани канадски сениори добијају од савезних програма као што су Сигурност за старост (ОАС), Додатак за гарантовани приход (ГИС) и Канадски пензијски план (ЦПП).

Ова бенефиција има за циљ пружање финансијске подршке пензионерима са ниским и средњим примањима, а да би се за њу квалификовали сениори морају да испуне одређене услове: да имају више од 65 година; да живе у Канади најмање 10 година након што су напунили 18 година; да имају приходе испод одређених ограничења, те да су уплаћивали у Канадски пензијски план током радних година.

Шпанија: краћа радна недеља

Шпански министри усагласили су се почетком фебруара да радна недеља буде скраћена са 40 на 37,5 сати без умањења плата. Ова одлука је донета након споразума са синдикатима, али без подршке главних организација послодаваца. Предлог закона, који су главни синдикати описали као историјску меру од које би потенцијално могло да има користи 12 милиона радника, од којих су многе жене, одобрило је Веће министара, а поздравила влада Педро Санчеза.

– Данас је дан када вреди бити део шпанске владе, то је историјски дан – рекла је министарка рада Јоланда Диас (на слици са премијером Санчезом).

Главна организација послодаваца у земљи, ЦЕОЕ, одбацила је текст и позвала на постепено смањење радног времена кроз колективно преговарање.

Ову меру тек треба да одобри парламент, а предложени закон предвиђа оштре казне за послодавце који се не буду придржавали – од 1.000 до 10.000 евра.

Мађарска: остаје 13. пензија

У првој декади фебруара мађарским пензионерима исплаћена је 13. пензија за 2024. годину. Крајем прошле године представљен је предлог ОЕЦД-а који, између осталог, предвиђа и мере као што су подизање старосне границе за одлазак у пензију на 67 година до 2045. и ограничавање броја људи који примају 13. пензију. Мађарска влада је објавила да се не слаже са препорукама ОЕЦД-а, а Министарство финансија је истакло да се и поред притисака из Брисела не планирају никакве промене у пензијском систему, те да је влада посвећена очувању вредности пензија и исплати 13. пензије.

Након исплате у фебруару премијер Виктор Орбан је рекао да институција 13 месечних пензија има своје противнике, али да је 13. пензија израз захвалности старијим сународницима и да ће његова влада наставити да је исплаћује.

ПЕНЗИОНЕРИ БЕОГРАДСКОГ НАСЕЉА СРЕМЧИЦА ИЗУЗЕТНО АГИЛНИ

Велико интересовање за летовање у Грчкој

Месна организација пензионера Сремчица једна је од најбројнијих и најактивнијих у оквиру Удружења пензионера београдске општине Чукарица. Захваљујући председнику Радашину Јеротијевићу, који је на челу МО четири године, а близу четврт века активан, омасовљено је чланство и покренут читав низ активности. Од 913 чланова, колико броји Удружење, више од 40 одсто чине пензионери из Сремчице. Нарочито су активни у организацији излета, летовања и организованим одласцима у бање.

– Посредством СУБНОР-а редовно одлазимо на опоравак у Сокобању под веома повољ-

ним условима. Имамо обезбеђен десетодневни боравак у Специјалној болници за рехабилитацију „Бањица“ током лета по предсезонским ценама. Прошле године у Сокобањи је боравило 150 пензионера из Сремчице и исти број ће и овог лета пут града испод Озрена. Током маја и септембра око стотину пензионера летује у грчким одмаралиштима у Ситонији, Полихрону, Неа Врасни и Аспровалти. Са домаћинима организујемо Српске вечери са пригодним забавним програмом. За ову годину већ имамо уписаних 150 заинтересованих за летовање у Грчкој. На путовањима друштво нам праве млађи и деца – каже агилни председ-

ник МО пензионера Сремчица, Радашин Јеротијевић.

Чланови ове пензионерске организације су и редовни посетиоци културно-забавних манифестација као што је Сланинијада у Качареву, Косидба на Рајцу, посећују и купусијаде, бербе грожђа. Сваког јула традиционално одлазе у манастир Острог. Прослављају редовно све државне и верске празнике, а посебно обележавају своју славу Свету Петку.

Преко Фонда ПИО, а посредством Удружења на Чукарици, дистрибуирали су 80 хуманитарних пакета за пензионере са најнижим примањима. Исто толико најстаријих становника овог приградског насеља, у

Радашин Јеротијевић

помоћ Републичког фонда ПИО боравило је прошле године бесплатно у рехабилитационим центрима и бањама. И за ову годину владало је велико интересовање и пријавило се близу 400 заинтересованих.

Велики број пензионера учлањен је у Фонд солидарности Удружења, који на месечном нивоу располаже са 500.000 динара, тако да на позајмицу може да рачуна између 10 и 12 чланова сваког месеца.

Иако раде у скућеној просторији од 15 метара квадратних, чланови се редовно окупљају средом и петком. Пуни су идеја и уз кафу и чај планирају даље активности.

Милан Ашковић

ЧЛАНОВИ УПО АРАНЂЕЛОВАЦ РЕДОВНИ УЧЕСНИЦИ КУЛТУРНИХ ДЕШАВАЊА

Значај неговања традиције

Увек упечатљив наступ Певачког друштва УПО Аранђеловац

У знак сећања на једног од наших најпознатијих етнолога, истраживача народне традиције и педагога, Миодрага Милета Недељковића, родом из околине Аранђеловца, 23. јануара ове године, у месној Народној библиотеци „Свети Сава“, већ традиционално је, у организацији Удружења грађана „Баштина и будућност – Аранђеловац 1859“ додељена награда „Миле Недељковић“ за најбољу књигу из савремене фолклористике. Лауреат је академик Александар Лома из Београда за дело „И на небу и на земљи“, објављено у претходној години.

Такође, додељена је и Плакета за животно дело проф. др Љиљани Пешикан Љуштаниновић из Новог Сада, за свеукупни рад из области истраживања усмене традиције.

Подршка манифестацији је било учешће Певачког друштва Удружења пензионера општине Аранђеловац, победника смотре пензионерских хорова и певачких група за 2024. годину у Новом Саду, и домаћина овогodiшњег такмичења које ће се 16. октобра одржати у Аранђеловцу.

Сплет песама из Шумадије измамио је дуготрајни аплауз бројне публике, а посеб-

ну ведрину и занимљивост у наступ су унеле пошалице које су чланице групе казивале између вокалних интерпретација. У народној ношњи из Шумадије, пензионери су дивним везеним кошуљама, тканицама, везеним кецељама и чарапама, опанцима, по ко зна који пут потврдили да су чувари и настављачи традиције, а кроз текстове песама подсетили на ливаде, росну траву, ћилиме, некадашњи начин удварања, прела, посела – на све оно што је „уткано“ у наше национално биће.

Љиљана Бошковић

Организатори и гости

Подршка локалне самоуправе

Душан Цвејић уручује донацију пензионерима Грачанице

Детаљ са Светосавског шаховског турнира

У организацији Општинске организације пензионера, у Грачаници је одржан трећи Светосавски турнир у шаху. И ове године турнир је окупио 24 шахисте из централног дела јужне српске покрајине, Косовског поморавља и Сириничке жупе. Играло се по швајцарском систему, у седам кола, а најбољи је био Благоје Васић, из Паралова код Новог Брда. Он је остварио свих седам победа и поред дипломе и златне медаље освојио је и вредну новчану награду у износу од 12.000 динара. Добро познавање ове древне игре показали су и Златимир Тодић из Грачанице и Слободан Максимовић из Словиња код Липљана, којима је припало друго и треће место и новчане награде од 8.500 и 6.000 хиљада динара.

Трећи шаховски турнир у Грачаници, посвећен великом православном празнику Савиндану, уврштен је у годишњи програм

и календар спортско-рекреативних активности УП Грачанице, које окупља близу 1.600 приступних чланова. Поред такмичарске и дражи дружења, упечатљива је овом приликом били донација и подршка коју су обезбедили општина Грачаница и Омладинска самоиницијатива Грачанице. Овдашња локална самоуправа и наведена невладинска организација доделили су пензионерској организацији пет комплетних шаховских гарнитура и новчане награде.

Донацију је председнику УП Грачанице, Веску Стојковићу, уручио директор Одељења за омладину и спорт општине Грачанице, Душан Цвејић, који је том приликом истакао значај рада и постојања ове најбројније НВО у већински српским срединама на КиМ.

– Додељена донација и вредне награде су још вредније јер су израз друштвене бриге локалне самоуправе о њеним најста-

ријим грађанима и досадашње успешне, као и најава још свеобухватније сарадње – апострофирао је у захвалници председник грачаничке пензионерске организације.

Поздрављајући учеснике и организаторе турнира, потпредседник општине Грачаница, Игор Аритонович, најавио је и потписивање меморандума о будућој сарадњи.

Овогодишњи светосавски шаховски турнир, организован трећи пут заредом, добар је показатељ да је ово окупљање најбољих шахиста међу косметским пензионерима прерасло у традицију. Турнир је организован у сали једног грачаничког ресторана, а шаховским гарнитурама и суђењем подржао га је и Шаховски клуб „Видовдан“. Своје светосавско дружење пензионери Грачанице, Новог Брда и Штрпца наставили су, након шаховског надметања, у свечаној сали истог ресторана.

В. Стојковић

СОМБОРСКИ ПЕНЗИОНЕРИ ПОСВЕЋЕНИ КУЛТУРНИМ АКТИВНОСТИМА

Година повратка књизи

Сомбор као град културе негује сваки њен сегмент међу својом популацијом без обзира на пол, узраст или верску припадност. Тај дух се осећа и при првој посети овом граду, али и у свакој његовој установи.

Културне активности које повезују људе нарочито су заступљене у Градском удружењу пензионера Сомбор, а међу најистакнутијим су рад хора са 30 активних чланова, док је у скорје време покренуто и ликовно и литерарно стваралаштво кроз секције. У Удружењу врло успешно делује и секција која негује традиционални ручни рад, веома препознатљив на разним градским манифестацијама. Срећом, у три сале Удру-

жења има довољно простора за све активности.

Део сале намењене за предавања, едукацију и културне активности у ГУП Сомбор резервисан је за библиотеку која броји више од 400 наслова (од којих је мањи део на мађарском језику), а пошто је планирано да ова година буде у знаку књиге, библиотечки фондус ће бити обогаћен новим, савременијим делима популарних домаћих и страних писаца. Проширењу садржаја допринеће и сами чланови који се самоиницијативно јављају да подрже идеју о повратку књизи.

Али прича се овде не завршава. Након низа година, обновом библиотечног фон-

У плану је обнова и класификација библиотечке грађе ГУП Сомбор

да устројиће се и класификација, извршити ревизија и отпис дела грађе, а у плану је и креирање програма кроз књижевне сусрете, предавања, радионице и трибине.

Библиотека ће за своје чланове бити на располагању два дана у недељи, почевши од марта месеца.

Иванка Огњанов

ТРСТЕНИК

Орезивање хиландарске лозе

У порти цркве Свете Тројице у Трстенику сваке године на дан Св. Трифуна, заштитника виноградара, винара и воћара, у присуству верника и представника локалне самоуправе врши се освештење и орезивање винове лозе пренете из Хиландара. Свештеници пресеку колач уз молитву да година буде родна и берићетна.

Према речима старешине храма Свете Тројице, Мирољуба Симеуновића, порта главне богомоље у Трстенику је једно од 31 места у Србији где је 2018. године посађена хиландарска лоза. Она без изузетка сваке године богато рађа и не захтева никакву заштиту од болести и штеточина. **Д. И.**

БАЈИНА БАШТА

Пензионерско савинданско вече

Прослава Савиндана у организацији Месног одбора пензионера из Костојевића може се сматрати традиционалном. Ове године учињено је то осми пут заредом. Вредна председница Зорица Тадић, уз подршку Удружења пензионера Бајине Баште, још једном се показала као одличан организатор са својим сарадницима и уједно сјајан домаћин. Она је у поздравној речи сарадницима захвалила на помоћи, а учесницима савинданске вечери пожелела да се добро проведу и дођу и догодине.

– Месни одбор из Костојевића је најактивнији кад су у питању одбори из сеоских средина. Највише заслуге за то има његова председница и чланица Извршног одбора Удружења пензионера из Бајине Баште – каже председник овог удружења, Недељко Ракић.

У савинданско предвечерје, 27. јануара, нашло се 100 пензионера из Бајине Баште, Ужица, Рогачице, Бачеваца, Јеловика, Сијерча, Заглавка, Злодола и Костојевића. Лепу атмосферу улешао је „Гиле бенд“ са вокалним солистима Слободаном Новаковићем Мујом и Аном Митровић. **М. А.**

СВРЉИГ

Највише пријава за Нишку и Сокобању

Са подручја сврљичке општине 334 пензионера поднело је пријаве за десетодневни рекреативни одмор у бањама Србије о трошку Фонда ПИО. Пријаве које су поднете у Удружењу пензионера Сврљиг достављене су надлежној комисији Фонда. Највеће интересовање било је за Нишку бању, Сокобању, Врањску и Пролом бању.

Прошле године је око 40 пензионера из Сврљига користило овај вид опоравка, а очекивања су да у 2025. још више корисника пензија из ове општине добије прилику за бесплатну бањску рехабилитацију. **С. Ђ.**

ВРАЊЕ

Заинтересовани за опоравак у бањама

Међу пензионерима Пчињског округа влада велико интересовање за рехабилитацију у бањским лечилиштима Србије преко Фонда ПИО. Заинтересованих за бесплатан опоравак уз бањску терапију много је више него прошле године. Пчињском округу додељено је 570 места у бањама Србије.

Директор Филијале Фонда ПИО у Врању, Срђан Декић, изјавио је за „Глас осигураника“ да се на оглас за гратис бањску рехабилитацију, од 9. до 27. јануара, пријавило чак 2.700 пензионера.

Све је спремно да припаднике трећег доба угосте и специјалне болнице за рехабилитацију у Врањској Бањи и у Бујановачкој Бањи. **В. П.**

ЗРЕЊАНИН

Журка поводом Дана заљубљених

Удружење пензионера Месне заједнице „Доситеј Обрадовић“, поводом Дана заљубљених, организовало је дружење у једном зрењанинском ресторану.

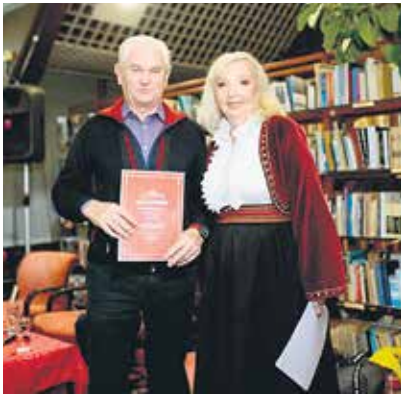
Више од триста пензионера добро се забављало уз музику и игру и још једном показало да године нису препрека када је љубав у питању.

Ово удружење пензионера има дугу традицију и често организује сличне прославе. Тако су, кажу, и Дан заљубљених провели весело, у сјајној атмосфери. **Г. О.**

СМЕДЕРЕВО

„Руковети“ граду на дар

У оквиру програма 36. Смедеревских светосавских свечаности, у Народној библиотеци овог града, 24. јануара, представљена је књига „Руковети“ чланице и заменице председника Клуба пензионера „Желвоз“ Смедерево, књижевнице Љиљане З. Терентић (на слици), коју је посветила свом вољеном граду. О њеном сликарском стваралаштву и комплетном књижевном опусу говорили су академик проф. др Живослав Адамовић и књижевници Јован Н. Бундало из Београда и Мирослав Мишел Болтрес из Смедерева.

Публика, коју су већином чинили чланови Клуба пензионера „Желвоз“, уживала је у вечери окићеној дивним стиховима и није била само пасивни посматрач, већ је водила занимљив дијалог са ауторком и рецензентима. То је показатељ да нико није био равнодушан према делима ове ауторке. Остварена је права интеракција и динамика па је сам догађај био упечатљив и садржајан.

На крају вечери ауторка је пријатељима и сарадницима, међу њима и Клубу пензионера „Желвоз“ Смедерево, захвалила пригодним „Благодарницама“ на свестраној подршци када је у питању њено стваралаштво, као и на ширењу лепе писане речи. „Благодарницу“ је у име Клуба пензионера „Желвоз“ примио председник Слободан Милетић. **Г. О.**

БУЈАНОВАЦ

Пензионер поклонио 30 слика

У Лопардинцу код Бујановца 14. фебруара одржана је хуманитарна изложба ликовног уметника Мите Ристића (на слици), пензионера из Врања. На изложбеном штанду било је представљено и народно стваралаштво жена Лопардинца. Новац од продатих уметничких остварења биће употребљен у хуманитарне сврхе.

Специјалност Мите Ристића је сликање на ланеним платнима саргијама. На више од 40 самосталних изложби у Француској, Бугарској, Северној Македонији и Србији овај пензионисани инжењер организације рада врањске компаније „Симпо“ и аматерски сликар страном и домаћој публици се представио са више од 400 уметничких слика. Познати хуманиста родном селу је поклонио 30 својих дела, а фирмама и друштвеним организацијама више од 100 слика.

Мита Ристић је учесник многих колонија у земљи и иностранству и почасни члан Удружења професионалних сликара Москве. **В. П.**

ЛЕСКОВАЦ

Огрев на седам рата

Двадесетак дана у фебруару је ове године трајао упис пензионера са подручја града Лесковца за набавку огрева за идућу грејну сезону. Уписивање заинтересованих одвијало се на четири пункта: у Грделици, Вучју, Брестовцу и у седишту Удружења, у лесковачком Дому пензионера, а припадници трећег доба огрев ће моћи да плате на седам месечних рата, без учешћа и без камате.

– Ове године се пријавило око 300 наших најстаријих чланова, углавном са ниским примањима, што је нешто мање у односу на прошлу годину. Цена по кубном метру је око седам хиљада динара, укључујући и испоруку, и огрев се уписује на седам месечних рата. Ми уписујемо и заинтересоване за набавку пелета, чија цена зависи од добављача, док је цена палете од 1,8 метара кубних резаног дрвета око 15 хиљада динара по палети – каже Божидар Станковић из овогодешњег уписног тима у Лесковцу.

Очекује се да испорука уписаног огрева на кућну адресу наручилаца почне крајем априла ове године. **Т. С.**

ПЕНЗИОНЕР МИЉОЈКО ЈАНИЋ ПРЕДСТАВИО ПРВУ КЊИГУ АФОРИЗАМА

Уз промоцију прославио 82. рођендан

У присуству поклоника писане речи, пријатеља и родбине 29. јануара, у Дому пензионера у Алибунару, Миљојко Јанић из Селеуша представио је своју прву књигу афоризама и пошалица под називом „Ловац на сопствене мисли“. Ова збирка је плод вишедеценијског стваралаштва, како каже „умовања“ здравог разума, мисли и порука упућених друштву и поштоваоцима његовог пера.

Јанић је иначе председник месне пензионерске организације, а свечаност поводом промоције отворио је Милош Окиљ, председник Општинске организације пензионера Алибунар. Он је захвалио аутору на вредном делу нагласивши да тај културни догађај говори да стваралаштво не познаје године. Окиљ је навео да и у другим местима општине има временских који успешно стварају и најавио да ће ускоро светлост дана угледати и монографија „Сто година од колонизације у Владимировцу“, коју припремају професор Мирча Маран и Сава Лукић.

О збирци „Ловац на сопствене мисли“ говори је Марин Гашпар нагласивши да она бро-

Никада није касно да се стигне до циља: афористичар Миљојко Јанић

ји 3.000 афоризама, а да је њено објављивање помогло Удружење пензионера.

Интересовање за овај вид књижевног изражавања аутор је испољио пре неко-

лико деценија као угледни радник Пољопривредне задруге, када је своје афоризме качио на огласној табли колектива с циљем да кроз шалу али и критички укаже на поједине појаве и подигне свест оних који их прочитају. О својој књизи Јанић тврди да је истинска исповест.

– За мене је успех да сам свој рад овако крунисао и потврдио да и у овим годинама људи имају шта да пруже. У младости сам веровао да су духови и виле они који ће ме водити кроз живот. Драго ми је да сам овим обликом изражавања у пар речи представио истину и начин по коме се живи и ради. Ово што сам написао и преточио у књигу говори да никада није касно да се стигне до циља. Упорност, позитиван став и добра воља представљају факторе који, пре или касније, омогућавају да се циљ и оствари – каже Миљојко Јанић са надом да ће издати и своју наредну књигу „Читајући афоризме“.

Окружен пријатељима и ћеркама Слађаном и Сањом, Јанић је у пријатној атмосфери обележио и свој осамдесет други рођендан.

Ференц Косо

ПЕНЗИОНЕРИ КИКИНДЕ ОБЕЛЕЖИЛИ СВОЈУ СЛАВУ

Богат програм и бројни гости

Градско удружење пензионера Кикинда обележило је, у свом Дому пензионера, славу Светог Саву, уз присуство бројних чланова, гостију и пријатеља из пензионерских удружења из Темишвара, Новог Сада, Сремске Митровице, Сремских Карловца, Апатина, Новог Милошева и месних организација Мокрина, Сајана, Башаида и Банатског Великог Села.

Поздрављајући госте председник ГУП Кикинда Милан Периз је истакао да је Удружење члан Савеза пензионера Србије и Савеза пензионера Војводине, да одлично ради и са свима сарађује.

– Трудимо се да привучемо наше суграђане који су у трећем добу, да што квалитетније проводе своје пензионерске дане. Највећу помоћ, уз коју опстајемо и радимо, добијамо од нашег града Кикинде – рекао је Периз.

Испоштована традиција и обичаји

Прослави су присуствовали и градоначелник Кикинде Младен Богдан који је поздравио присутне, и члан Градског већа Жељко Раду, који је навео да је почаствован што је ове године кум славе Удружења и нагласио да је сарадња пред-

ставника града и ГУП Кикинда одлична. Раду је рекао да пензионери млађима дају пример како треба радити и борити се за своју земљу, а град пружа сву неопходну помоћ и труди се да им олакша живот у трећем добу.

Домаћинима и гостима обратио се и председник Савеза пензионера Војводине, Милан Ненадић, пожелевши им добро здравље и срећу.

У програму су учествовали чланови КУД „Сунчана јесен“ које ради у оквиру Удружења. Председница КУД Радојка Грујић истакла је да са поносом славу славу Св. Сава јер је Растко Немањић једна од најзначајних личности наше историје. Хор под руководством Милана Прунића Думе отпевао је песму о Св. Сави и песму „Многаја љета“, а свештеници освештали и одржали обред резања колача.

Програму прославе су својим рециталом о Светом Сави допринели и ћаци ОШ „Вук Караџић“ са учитељицом Десанком Ристић.

Дружење гостију и домаћина настављено је уз свечани ручак и музику.

Драгиња Љиљак

Да ли инострани пензионер може да ради

? Д. С., Мајур: Примам пензију из иностранства а живим у Србији и имам прилику да се запослим. Да ли имам право да се запослим или ће ми због тога бити обустављена пензија?

Одговор: Корисници иностраних пензија који желе да се запосле, или да обављају самосталну делатност у Србији, имају обавезу да о томе обавесте надлежног носиоца осигурања у држави чију пензију користе. С обзиром на то да свака држава примењује

своје законске одредбе приликом остваривања и коришћења права, требало би да се обратите органу у држави где сте остварили право и информисете се да ли по њиховим прописима можете да се запослите и истовремено примате њихову пензију.

Потврда о стажу из Србије

? М. Р., Бурж: Петнаест година живим и радим у Француској, али ће ми ускоро бити потребна потврда колико радног стажа имам у Србији да бих могао да остварим право на пензију. У Србији сам радио седамнаест година. Како могу да добијем потврду о том стажу?

Одговор: Провера података и потврђивање стажа осигурања навршеног у државама уговорницама ради се по службеној дужности разменом прописаних међународних образаца између фондова у току поступка остваривања права на пензију по поднетом захтеву. Ако желите да регулишете стаж у Србији пре подношења захтева за

пензију у Француској, можете француском органу социјалног осигурања поднети захтев за утврђивање пензијског стажа у Србији. Француски орган пензијског осигурања ће ваш захтев по службеној дужности проследити Фонду ПИО Србије ради утврђивања података о стажу, о чему ће бити достављена потврда Вама и француском пензијском органу.

Шта ако се изгуби пин код

? Д. Ј., Сјеница: У филијали Фонда ПИО сам добио пин код, односно, приступну шифру за електронску проверу података из матичне евиденције преко сајта Фонда ПИО, али сам га изгубио. Да ли могу да добијем нови?

Одговор: У случају губитка пин кода не може се обезбедити дупликат, већ се мора поднети нови захтев за реиздавање приступне шифре. Захтев се

подноси на истом обрасцу као и захтев који је први пут поднет, само је потребно да се на самом захтеву заокружи „реиздавање“.

Стаж по више основа

? Б. И., Шид: Отац има осамнаест година стажа, све време у једном трговинском предузећу, а пре тога је дванаест година уплаћивао доприносе за ПИО као пољопривредник. Да ли могу та два стажа да се споје па да има тридесет година стажа или му се не рачуна стаж који је уплаћивао као пољопривредник?

Одговор: За стицање права на пензију узима се у обзир целокупан стаж који је осигураник остварио током читавог радног века, а за који су плаћени доприноси, без обзира на то

којом врстом радног ангажовања је стаж осигурања остварен. Дакле, вршиће се сабирање стажа који је Ваш отац остварио по основу запослења и пољопривредног осигурања.

ВИ ПИТАТЕ „ГЛАС ОСИГУРАНИКА“ ОДГОВАРА

Више информација о свим питањима из области пензијског и инвалидског осигурања доступно је на сајту РФ ПИО www.pio.rs

Здравствено осигурање до решења о пензионисању

? Б. В., Шабац: Крајем прошле године сам поднео захтев за инвалидску пензију. Немам здравствено осигурање пошто нисам у радном односу. Из неких медијских објављених закључио сам да када преда захтев за пензију има право на здравствено осигурање два месеца, односно док траје решавање по том захтеву. У филијали којој припадам кажу да немам право. Да ли имам или немам право на здравствено осигурање?

Одговор: Особа која је поднела захтев за остваривање права на пензију, а налази се ван радног односа, тј. осигурања, има право на здравствено осигурање за све време трајања поступка утврђивања права, односно до доношења решења за пензију. На основу доказа да је поднет захтев за пензију, Фонд ПИО врши пријаву на здравствено осигурање у РФЗО и странци издаје потврду о извршеној пријави на здравствено осигурање. Са том потврдом се у надлежној филијали РФЗО добија здравствена легитимација. На основу дате потврде могу се осигурати и чланови породице. Издата

потврда Фонда ПИО важи два месеца. Уколико по истеку два месеца подносилац захтева за остваривање права на пензију не добије решење, може да се обрати надлежној филијали Фонда ПИО ради поновног добијања потврде.

Према Закону о здравственом осигурању, члан 50, за остваривање права на здравствено осигурање осигураници морају да имају стаж осигурања у обавезном здравственом осигурању у трајању од најмање три месеца непрекидно или шест месеци са прекидима у последњих 18 месеци, пре почетка коришћења права из обавезног здравственог осигурања.

Како до информације о предмету

? Л. Ц., Дудовица: Како могу да се информисем о томе у којој фази је решавање о захтеву за пензију који сам предао Фонду за пензијско и инвалидско осигурање?

Одговор: Информације о статусу предмета у електронској евиденцији Фонда ПИО можете добити на шалтеру филијале Фонда која је надлежна за доношење решења, уз личну карту на увид. Такође, можете Контакт центру РФ ПИО путем мејла да доставите податке на адресу kontakt@pio.rs. Кретање предмета можете пратити и на сајту Фонда ПИО – www.pio.rs,

уз унос ЈМБГ подносиоца захтева и броја предмета или пин кода који се, на лични захтев, може добити на шалтеру било које филијале Фонда ПИО. Уколико желите детаљније информације о току поступка, потребно је да се обратите референту који је одређен за спровођење поступка и доношење решења по Вашем захтеву, а на основу увида у списе предмета.

ВРАЊЕ: ПЕНЗИОНЕРИ СЛАВЕ МАЛУ МАТУРУ

Не да се генерација

Након преклањске и лањске дружбе, негдање девојчице и дечаца, који су 1972. године занавек напустили скамије Основне школе „Бора Станковић“ у Тибужду код Врања, настоје да се у марту наново састану и прославе малу матуру!

Блиска је истини чињеница да проређена пензионерска дружина из Врања и околних насебина једина у Србији слави малу матуру. Генерација од четрдесет двоје малених основаца из Лукова, Требешина, Наставца, Ђуковца, Златокопа и Тибужда одолевала је кијамету свакојаким.

– Били смо ђаци пешаци, јер аутобуси у то време нису саобраћали сеоским џадама. Нисмо се плашили вукова, који су у потрази за храном силазили са оближњих висова. Неки су од кућа до школе у Тибужду и натраг табанали и по тридесетак километара. По плуску, вејавици, мразу и високим сме-

Са једног од ранијих сусрета

товима снега. Многи су неспавани долазили у школу јер су устајали раном зором. Што је најважније, красили су нас искрена дружељубивост, пожртвовање и несебичност – истиче М. Д. из Врања.

Пензионисана директорка Школе за основно и средње образовање деце са посебним потребама „Вуле Антић“ у Врању, Мирјана Стошић, са радошћу се прихватила обавезе да наново организује скорашње

окупљање и прославу мале матуре времешних дружбеника. Уједно подсећа да тадашње основне школе нису могле да организују прославу мале матуре. Матурско вече ондашњих свршених осмака било је незамисливо, сублесасто.

– Мала матура је од 2012. године значајан догађај за свршене осмаке. Први је то корак основаца ка свету одраслих. Леп је то догађај који свима остаје у сећању. Завршетак

основне школе је незаборавни крај једног лепог раздобља и највећег дела детињства. Завршетак основне школе обележава један животни период и прелазак у свет мало старијих, али опет младих – вели пензионерка Олга Пешић.

Досадашња незаборавна дружења наречених пензионера била су испуњена пријатељством. Много је озбиљних имена у овој генерацији. Јединствени су и посебни. Као мало ко у Србији, љубоморно чувају успомене на ђачке дане и рано детињство. Различити су им били каријерни путеви. Бог свети зна како су тутњали кроз живот.

Не да се ова генерација трећег доба из Врања и околиша. Упркос позним годинама, славе малу матуру и доказују да нису резигниране старине. Занавек чувају сећање на детињство. А накупило се доста успомена, о чему сведоче пожутеле фотографије.

В. Пешић

ЛЕСКОВАЧКО ТРЕЋЕ ДОБА ОБЕЛЕЖИЛО ДАН ЗАЉУБЉЕНИХ

Пољупци уз хладно вино

Чланови лесковачког Удружења пензионера ове године су као никад до сада свечано обележили Дан винара и виноградара – Св. Трифун, односно Дан заљубљених – Св. Валентин. Око две стотине њих се у два лесковачка ресторана забављало у веселом расположењу, уз дружење, добру музику и богато иће и пиће.

У организацији Клуба пријатеља старијих и Фолклорне секције лесковачког КУД „Пензионер“ обележавању овог дана присуствовало је, до касних вечерњих сати, више од сто старијих Лесковчана и њихових гостију, пензионера из суседне Бугарске и Северне Македоније. Велики посао имао је фантастични оркестар музичког маистра Зорана Васића, а онда су се фолклораши ветерани заиграли, да би затим уследили бројни пољупци у част Дана заљубљених. То је била и прилика за последњи тренинг пензионера фолклораша пред међународни наступ

Пензионери на прави начин прославили Дан заљубљених

на Фестивалу музичара, певача и фолклораша у Кавадарцима у Северној Македонији.

– Ми ћемо тамо наступити са играма из лесковачког краја и са музичко-сценским комадом „Коштана на лесковачки начин“, и надамо се великом успеху – истакла је Весна Ђорђевић, уметнички руководилац КУД „Пензионер“.

Нису запостављени ни виноградари

Доајени ове лесковачке музичко-драмске секције су свакако брачни пар Станковић, Босиљка и Божидар, који се већ пет деценија аматерски баве позориштем и музиком па ће овај леп јубилеј обележити на својим наступима у Бугарској и Северној Македонији, али и код нас на свечаности поводом Дана жена.

Томислав Стевановић

Да ли сте знали ...

– да Уједињене нације обележавају Међународни дан жена

од 1975. године, коју је ова организација прогласила Међународном годином жена? Од 1996. сваки Дан жена има званичну тему – те прве године тема је била „Прослављање прошлости, планирање будућности“. Тема кампање УН за 2025. годину је „Убрзајте акцију“ (за родну равноправност).

– да су пре демонстрација текстилних радница у Њујорку, 8. марта 1857, и знатно пре Међународне конференције жена Копенхагену 1910, агилна Елизабет Кејди Стантон и њене три пријатељице из америчког градића Сенекa, 19. и 20. јула 1848. организовале први јавни скуп о правима жена? На скупу је потписана Декларација осећања, документ који је покренуо деценије активизма и на крају довео до усвајања 19. амандмана којим су жене у САД добиле право гласа.

– да је за обележавање Дана жена изабран 8. март због тога што су 1917. на тај дан (23. фебруар по старом календару) хиљаде руских радница започеле побуну захтевајући „хлеб и мир“, која се убрзо претворила у масовне демонстрације широм Петрограда? Овај устанак познат је као „Фебруарска револуција“, а демонстрације руских жена биле су одговор на несташицу хране и Први светски рат, и кампања за родну равноправност.

– да се Међународни дан жена обележава најчешће љубичастом бојом, понекад и зеленом и белом? Различита су објашњења зашто љубичаста: према неким одабрале су је суфражеткиње у Великој Британији, а према другом извору изабрана је у знак сећања на више од сто радница погинулих у пожару у фабрици кошуља у Њујорку, јер су биле закључане и нису могле да се спасу. Тканине које су гореле наводно су испуштале дим љубичасте боје. Без обзира да ли је боја дима легенда или не, величина ове трагедије означила је једну од прекретница у борби за радна права жена.

– да су, супротно веровањима везаним за руже и каранфиле, мимозе цвеће које симболизује 8. март? Почетком 20. века италијанске феминисткиње су изабрале мимозу као симбол покрета за права жена. Мимоза цвета почетком марта, поклапајући се са Међународним даном жена, а њена јарко жута боја представља женску осетљивост, виталност и снагу.

Лековите мисли

У богатству је најтеже остати човек.

Са туђих рамена јасније се види.

Имамо сувише глумаца. Нарочито ван позоришта.

Када се заслуге мере на кантар, може да се подваљује!

Педантан је. Своју прошлост је сакрио на сигурно место.

Његова реч је задња. Такав је и на послу.

Душан Старчевић

Сенка

Кад сте у нечијој сенци, нисте у хладовини.

Онакви сте каквим вас деца виде.

Ако просипате памет, не уливате поверење.

И оштар ум је, неретко, хладно оружје.

Само ако тражите радост, стићи ћете на пут среће.

Пеко Лаличић

Лига

Испао је човек. Он је прва лига!

Претресали су актуелну тему. Дигла се велика прашина.

Заштита природе зависи од климе у друштву.

Највише су из куће понели они што су најмање имали.

У јабуци раздора највећи су црви сумње.

Жељко Марковић

Баштован

Кад је пензија већа, увећава се и срећа!

Пензије и унци имају нешто заједничко. Расту!

У школи је био понављач. Понављање је мајка знања!

У потрази за смислом, направио је низ бесмислених грешака!

Нарцис нема љубавних проблема. Њему је увек љубав узвратена!

Свашта има у „божијој башти“! Изгледа да је баштован стално на годишњем одмору!

Невен Шијаков

Писац

Свет је пут писаца. Читаоци губе корак.

Живот пише романе и за неписмене.

Сазрео сам као човек, а отпао као крушка.

Камен са срца суновратио ми се у бубрег.

Ратујући сам са собом, ниједан рат нисам изгубио.

Сањао сам старост и сан ми се остварио.

Радомир Станојевић

шареница шареница шареница

СКАНДИНАВКА

АУТОР: РАЈКО КУЗМА- НОВИЋ	ЧЕП НА ЋОНУ КОПАЧКЕ	ДОКТОРИЦА	ПОЛИТИ ВРЕЛОМ ВОДОМ	ПОДСМЕХ	ОНОМАТОПЕ- ЈА КВЕЧАЊА	АЛТЕРН. ИНФОРМ. МРЕЖА
ЗАМКА						
ДЕО ТЕЛА НЕКИХ ЖИВОТИЊА (МН.)						
АНТИЧКИ ХЕРОЈ						
ЦРВЕНА ПЛАНЕТА					СТАРЕ- ШИНА КОЗАКА	НАША БАЛЕРИНА ЈЕЛЕНА
ПРАВО ПР- ВЕНСТВА (ЛАТ.)						
ГРУПЕ ОД ОСАМ МУЗИЧАРА						
ПРОСТО- ДУШАН						
 ГЛАС ОСИГУРАНИКА	КАО ОНАЈ	ДЕЛОВИ ТЕНИСКЕ ИГРЕ	АУТО МОТО САВЕЗ НАША ТВ ВОДИТЕЉКА			
ОСИЊЕ ГНЕЗДО						
ЖЕНСКО ИМЕ						
АЛБАНСКА ТЕЛЕПР. АГЕНЦИЈА				УЗИМАТИ НА СИЛУ	ПОМИЧНИ ЗАКЛОН	ИРИНА ОД МИЉА
ТАЊЕ УЖЕ (МН.)						
ФИЛМ ЏЕЈМСА КАМЕРОНА						
ПОКРЕТНИ ДЕЛОВИ КАЦИГА						
 ГЛАС ОСИГУРАНИКА	ГРАДСКО САОБР. ПРЕДУЗЕЋЕ	ГЛАВНИ ГРАД ЈОРДАНА ЛАТИНСКИ ПОЗДРАВ				
УМАЗАНИ ГАРОМ, ЧАЂАВИ						
ИНСЕКТ КОЈИ НОЋУ СВЕТИ						
ВЕЛИКА ПРИРОДНА ШУПЉИНА У ПЛАНИНИ						

Н	А	С	А	О	Р	К	Г	А	Ш	С
К	Х	А	М	Б	У	Р	Г	Е	Р	У
А	У	Л	И	Л	А	А	Т	О	Н	К
Р	Б	К	И	Б	В	Б	Т	А	А	Њ
Т	К	Н	У	Р	Е	К	И	Т	А	А
И	Р	Љ	А	Р	А	Л	А	С	Ц	Ц
Ц	Е	Н	С	Р	У	Н	И	И	И	И
А	В	А	Т	С	А	З	Н	Л	Д	В
В	Е	Г	О	Ц	З	Е	Б	К	У	О
А	Т	Е	Н	И	С	Е	Р	И	И	К
З	А	Т	О	У	Ц	А	Т	Ц	В	Т
А	Ц	С	Г	К	О	Р	М	И	Л	О
Ј	Г	Н	А	Р	Е	М	У	Б	В	П

У осмосмерци пронађите називе илустрација. Преостала слова дају назив преостале илустрације.

РЕШЕЊЕ: клопка, репови, академ, марс, примат, окети, аман, гарави, святац, пећина.

РЕШЕЊЕ: шибница.